

De ervaringen van jeugdbeschermers met betekenisvolle participatie van kinderen bij de besluitvorming in onveiligheid.

Tim Munneke – Sarfaty

S5740010

Rijksuniversiteit Groningen

Master Pedagogische Wetenschappen, Faculteit der Gedrags- en

Maatschappijwetenschappen

Pama5166.2023-2024

Thesisbegeleidster & Eerste beoordelaar:

Prof. dr. Mónica López López

Tweede beoordelaar:

Prof. dr. Tina Kretschmer

Abstract

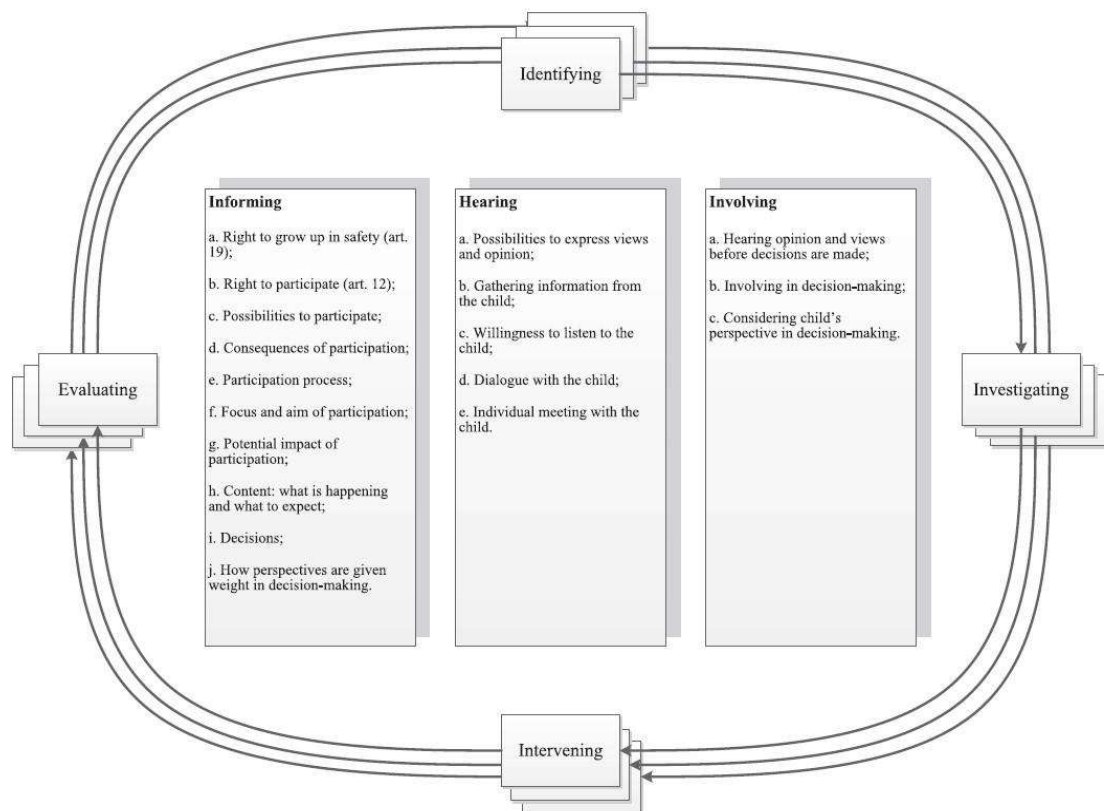
Article 12 of the children's rights convention describe that children have the right to participate in choices that concern them. Within the child protection agency, children are dependent of their youth protection worker to facilitate them in meaningful participation. Studies show children often don't get facilitated to express their views. Even though there is knowledge about meaningful participation in practice more knowledge is required to get a better insight in the experiences of protection workers, to help them better facilitate meaningful participation for children in harmful situations. The aim of this study is to get a better insight in the experiences of youth protection workers working at 'Jeugdbescherming Gelderland' in working with meaningful participation in the decision making process. To answer this question this study used a qualitative research method with semi structured interviews with 17 (n=17) protection workers. The interviews are analyzed using the reflexive thematic analysis to explore patterns across the dataset to reflect on these patterns and generate themes. The analyses shows that all the participants express the importance of involving children, although all the protection workers have a different definition of child participation and because of this don't fully use the entire continuum of meaningful participation. The participants describe how they involve children in the protection process and describe different personal factors like their experience knowledge and contextual factors which have influence on how they facilitate meaningful participation. These experiences can help improve the protection process, in line with article 12 of the children's rights convention.

Introductie

Het leed dat kinderen tijdens de Eerste Wereldoorlog meemaakten, leidde tot discussie over kinderrechten. Dit resulteerde in het Kinderrechtenverdrag dat in 1989 werd aangenomen. Met de komst van dit verdrag is er uniformiteit gekomen in hoe kinderen wereldwijd gezien worden en is hun bescherming verzekerd (*Kinderrechten Door De Jaren Heen*, 2020). De kinderrechten hebben het doel om zelfbeschikking, vaardigheden en prestatie te vergroten (Nolas, 2015), waardoor de sociale positie van kinderen wordt verstevigd. De participatie van kinderen in zaken die hen aangaan is vastgelegd in artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag (CRC, 2009). Het Kinderrechtenverdrag wat in 1989 is aangenomen door de Verenigde Naties, heeft een grote rol gespeeld in hoe kinderen wereldwijd gezien worden, verzekert de bescherming van het kind en zorgt ervoor dat kinderen gezien worden als actieve participanten in de samenleving (Jensen et al., 2020). Waar kinderen eerst gezien werden als volwassenen in wording, worden ze nu gezien als sociale actoren die in het nu al een belangrijke rol hebben die hun keuzes kunnen maken in hun leven en eigen rechten dragen (Strömpl & Luhamaa, 2020; Bessel, 2011). Om participatie te bereiken hebben diverse landen hun wetgeving aangepast (Van Bijleveld, 2020). Dit heeft in Nederland geleid tot een wijziging in de Jeugdwet in van 2015 die als doel heeft het vergroten, herstellen en versterken van het probleemoplossend vermogen en de verantwoordelijkheid van ouders en kinderen (*Jeugdwet | Nederlands Jeugdinstituut*, Nd.). Participatie wordt in wetgeving en beleid als cruciaal gezien voor de praktijk, effectieve interventies en te voldoen aan de kinderrechten (Van Bijleveld et al., 2020; Woodman et al., 2022).

De participatie van kinderen in de besluitvorming krijgt internationaal steeds meer aandacht in beleid, onderzoek, praktijk (Van Bijleveld et al., 2014; Toros 2021) en juridische procedures (Rap, 2023). Het belang van dat het kind dit recht kan uitvoeren wordt ondersteund door een alsmaar groter wordende body of knowledge, samen met een gedachtenverandering hoe er naar het kind en de kindertijd gekeken wordt (Stafford et al., 2021). Bouma (2017; 2019) heeft op basis van artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag en diverse onderzoeken (Archard & Skivenes, 2009; Berrick et al., 2015; Vis et al., 2011; Cashmore, 2002; Bijleveld et al., 2014) een model ontwikkeld die beschrijft wanneer participatie betekenisvol is. Betekenisvolle participatie is een continu proces van informeren, horen en betrekken van het kind in besluiten die hem aangaat (Bouma, 2017; 2019).

Figuur 1: Model van betekenisvolle participatie (Bouma, 2017; 2019).

Informeren wordt gezien als een voorwaarde voor betekenisvol participeren (CRC, 2009; Kriz & Roundtree-Swain, 2017). Het Kinderrechtencomité (CRC) van de Verenigde Naties beschrijven dat kinderen geïnformeerd moeten worden over hun recht om veilig op te groeien, zonder enige vorm van geweld dan ook (Artikel 12, CRC, 2009; Kriz & Roundtree-Swain 2017; Bouma 2019) en over hun recht om te participeren (Artikel 19, CRC, 2009). Kinderen moeten volledig en duidelijk geïnformeerd worden over de rol van de jeugdbeschermer, de aanleiding en doel van de betrokkenheid, wat het doel van een bezoek is en wat er van een kind verwacht wordt (Jensen et al., 2020). Kinderen moeten weten hoe ze toegang hebben tot informatie en weten hoe het hulpverleningsproces verloopt (Cashmore, 2001; Henriksen, 2021). Bij beslissingen moeten kinderen geïnformeerd worden over verschillende mogelijkheden, inclusief de risico's en voordelen van deze opties (Van Bijleveld, 2020). Kinderen moeten geïnformeerd worden over de gemaakte beslissing en hoe de mening van het kind is meegewogen in deze beslissing (Cossar et al., 2016; CRC, 2009; Pölkki et al., 2012; Van Bijleveld et al., 2020; Kirka & Tamutiene, 2023) en uitleg krijgen wanneer de aangegeven optie niet haalbaar is of het proces anders loopt dan verwacht (Van Bijleveld, 2020). Kinderen dienen geïnformeerd te worden op een manier die bij hen aansluit, leeftijdsadequaat is, diversiteitsgevoelig is, volledig toegankelijk en afgestemd is op de mogelijkheden van het kind en de omstandigheden waarin het opgroeit (Archard & Skivenes,

2009; CRC, 2009; Dillon et al., 2016; Pölkki et al., 2012). Wanneer kinderen niet goed begrijpen wat er gebeurt en waarom, is betekenisvolle participatie niet mogelijk (Cossar et al., 2016, Wilson et al., 2020) en leidt dit tot gevoelens van boosheid, verdriet en depressie (Rap, 2023). Als kinderen wel begrijpen wat er gebeurt en waarom, geeft dit hen een gevoel van veiligheid en controle (Woolfson et al., 2010).

De tweede voorwaarde voor betekenisvol participeren is dat kinderen gehoord moeten worden in alle keuzes die hen aangaan. De relatie tussen het kind en de professional wordt genoemd als een van de belangrijkste facilitators om kinderen te horen (Van Bijleveld et al., 2014; 2020; 2021). Kinderen hebben verschillende vaardigheden om hun wensen aan te geven. De hoorder moet vaardig zijn in het luisteren en zoeken naar de juiste vorm om kinderen te horen (Strömpl & Luhamaa, 2020). Kinderen moeten de mogelijkheid hebben om hun mening te geven in individuele ontmoetingen, in open en kindvriendelijke gesprekken (Bouma 2019; Jensen et al., 2020; Kirka & Tamutiene, 2023). Hiervoor is vertrouwen nodig en een veilige ruimte voor communicatie (Strömpl & Luhamaa, 2020). Het kind moet het vertrouwen kunnen hebben dat zijn of haar veiligheid gegarandeerd is en dat alle afspraken opgevolgd worden (Kennan et al., 2019) en uitleg krijgen wanneer het anders gaat dan afgesproken (Van Bijleveld, 2020). Communicatie is niet voor de volwassene om zijn hypothesen en feiten te checken, maar deze moet open staan om te luisteren naar het hele verhaal van het kind (Kennan et al., 2019).

De derde voorwaarde voor betekenisvolle participatie is betrekken. Dit houdt in dat de visie van het kind een plek moet krijgen in de besluitvorming (Kennan et al., 2019) en het hiermee invloed heeft op de beslissingen (Henriksen, 2021; Kirka & Tamutiene, 2023; Bouma 2019). Hiervoor moet het kind gevraagd worden naar zijn visie voordat het besluit genomen wordt (Kirka & Tamutiene, 2023; Cossar et al., 2016, CRC 2009; Van Bijleveld et al., 2014) zodat er onderhandeld kan worden over deze beslissing (Van Bijleveld et al., 2014; 2020). De professional moet flexibel zijn en open staan voor de verschillende mogelijkheden die het kind aangeeft (Archard & Skivenes, 2009). Alleen horen van het kind is niet voldoende, er moet ook gewicht worden gegeven aan de stem van het kind, passend bij de leeftijd en volwassenheid van het kind (Gerds-Andresen & Hansen, 2021; Bouma 2019). Onderzoek heeft aangetoond dat kinderen inspraak willen hebben in zaken die hen aangaan (Van Bijleveld et al., 2015) en hebben aangetoond de mogelijkheden te hebben om mee te denken in complexe zaken (Van Bijleveld, 2020).

Er zit een relatie in alle dimensies van het continuüm van betekenisvolle participatie (Strömpl & Luhamaa, 2020). Participatie is een lopend proces van informatievoorziening en dialoog tussen volwassenen en kinderen, waarin kinderen kunnen leren hoe hun visie en die van volwassenen plek krijgen (Abela et al., 2024). Door het constant betrekken worden kinderen onderdeel van het identificeren van mishandeling, interventies die nodig zijn,

monitoring en evalueren van de interventies (Petintseva & Roose, 2020; Cossar et al., 2016; CRC, 2009). Betekenisvolle participatie is een inclusieve benadering die anders is dan het symbolisch of oppervlakkig betrekken, zoals vaak wordt ervaren in het leven van het kind (Nylund, 2020). Het betekenisvol betrekken van kinderen moet de sociale verbondenheid bevorderen (Woodman et al., 2022).

Het goed betrekken van kinderen heeft meer positieve effecten dan het uitsluiten van kinderen in besluitvorming (Strömpl & Luhamaa, 2020). Participatie vergroot het zelfvertrouwen, het gevoel van controle, zelfregulatie, kennis over hun rechten en communicatieve vaardigheden (Tierney et al., 2022). Beperkte participatie leidt tot lagere empowerment en verminderd zelfvertrouwen (Vis et al., 2011), minder bescherming en meer kwetsbaarheid (Pölkki et al., 2012). De mogelijkheid van kinderen om zich uit te spreken is een barrière tegen mogelijke verwaarlozing en is van belang om het welbevinden, de veiligheid en de ontwikkeling te bevorderen (Stafford et al., 2021). In onderzoeken van Stafford en collega's (2021) en Kosher & Ben-Arieh (2020) komt naar voren dat participatie leidt tot het beter begrijpen van mishandeling waardoor er passendere interventies ingezet kunnen worden. Tevens kunnen kinderen inschatten of de interventies succesvol zullen zijn en draagt participatie bij aan het laten slagen van interventies, zelfs bij ernstige interventies zoals uithuisplaatsingen, omdat het de draagkracht van beslissingen vergroot (Rap, 2023). Daarnaast beschrijft Cashmore (2009) dat participatie een voorbereiding is op de volwassenheid. Participatie geeft jongeren de capaciteit om doelgericht en intentioneel hun eigen leven en levensomstandigheden te beïnvloeden en versterkt hun positie tegenover volwassenen (Petintseva & Roose, 2020). Vis en collega's (2012) noemen dat niet alleen betrekken, maar ook de wijze van betrekken belangrijk is en dat dit aan moet sluiten bij het kind. Van Bijleveld en collega's (2020) omschrijven in hun onderzoek dat kinderen regie willen op de wijze van participatie. Kriz & Roundtree-Swain (2017) beschrijven in hun onderzoeken dat kinderen die konden participeren in de besluitvorming een positievere ervaring hebben met de hulpverlening, die goede ervaringen leiden tot een betere samenwerken en een grotere kans dat ze hulp zoeken bij instanties in de toekomst (Rap, 2023).

Ondanks toenemend bewustzijn van het belang van participatie van kinderen in de jeugdbescherming (Cossar et al., 2016; Healy & Darlington, 2009; Van Bijleveld et al., 2014), blijkt uit een vergelijkend onderzoek van Witte en collega's (2020), dat gemiddeld maar 8% van de kinderen in Nederland betrokken wordt in de besluitvorming. Ook de Kinderombudsvrouw signaleert dat er nog veel over kinderen gesproken wordt in plaats van met hen (Bezemer, 2016). Kinderen zijn afhankelijk van de jeugdbeschermer in hoe ze gehoord worden en hoe ze gefaciliteerd worden in de participatie (Zeijlmans et al., 2019; Archard & Skivenis, 2009). De jeugdbeschermers spelen hierom een cruciale rol in het betrekken van kinderen in de besluitvorming tijdens een ondertoezichtstelling.

Uit eerdere onderzoeken blijkt dat het betrekken van kinderen door jeugdbeschermers wordt beïnvloed door een aantal factoren. Zoals het kindbeeld, de ernst van de onveiligheid, focus op oudergedrag en de vaardigheden van de professional zelf.

Culturele normen over hoe er gekeken wordt naar kinderen, leeftijd en families spelen een rol in het ontwikkelen van beleid en hoe dit beleid wordt geïnterpreteerd door de praktijk (Nolas, 2015; Ellingsen et al., 2019; Jensen et al., 2020). Het kindbeeld van professionals beïnvloedt of professionals denken dat kinderen in staat zijn hun visie te delen of accurate informatie te geven (Woodman et al., 2018). De praktijk is vaak paternalistische en protectionistisch van aard (Wilson et al., 2020; Jensen et al., 2020). Professionals zien kinderen vaak als kwetsbaar die bescherming nodig hebben, terwijl onderzoek aantoonde dat kinderen die kwetsbaar en bescherming nodig hebben ook kunnen participeren, zonder dat dit gevoelens van stress geeft. Het niet betrekken van kinderen kan kinderen zwakker laten voelen en minder veilig (Henriksen, 2022). Studies over de weerbaarheid van kinderen laten zien dat kinderen als actieve participanten moeten worden beschouwd en belangrijke dingen te zeggen hebben over hun leven (Van Bijleveld, 2020; Gartland, 2019; Heimer & Palme, 2016). Jensen en collega's (2020) beschrijven dat dit gegeneraliseerde kindbeeld zichtbaar is binnen de jeugdbescherming. Er wordt waargenomen dat jeugdbeschermers een kindbeeld construeren op basis van hun psychologische kennis, waardoor er gegeneraliseerde beelden van het kind ontstaan en kinderen niet in staat worden gesteld hun eigen gevoelens en wensen te beschrijven (Jensen et al., 2020).

De mate van participatie wordt tevens beïnvloed door de inschatting van de ernst van de onveiligheid door de professional in verhouding met de leeftijd van het kind. Wanneer er een hoog risico werd inschat door een jeugdbeschermers, was er een lagere kans dat een kind de ruimte kreeg voor participatie (Jensen et al., 2020). Oudere kinderen worden meer gezien als actieve participanten en worden bij jongere kinderen vaker een derde ingeschakeld (Cudjoe et al., 2019). De focus ligt bij jongere kinderen vooral op risicomanagement wat de mogelijkheid tot participatie vermindert (Healy et al., 2009). Vaak wordt er een leeftijdsgrens gehanteerd, wat kinderen includeert of uitsluit van besluitvorming (Zeijlmans et al., 2019). Leeftijd heeft ook effect op het type keuze wat gemaakt wordt en beïnvloedt de leeftijd de informatievoorziening naar het kind toe en in hoeverre de mening van het kind wordt meegenomen (Berrick et al., 2015).

Er wordt in onderzoek gezien dat de focus van jeugdbeschermers vaak op de ouders ligt, vanwege de overtuiging dat met het veranderen van het oudergedrag, de zorgen rond het kind ook weggenomen worden. Vaak is dit zonder kind-gespecificeerde uitkomsten en worden beslissingen gemaakt zonder dat duidelijk is wat de standpunt van het kind is (Jensen et al., 2020). Ook wordt de invloed van ouders, die verbaal vaak sterker zijn, als een factor gezien waardoor het als lastiger wordt ervaren een vertrouwensrelatie aan te gaan met het kind

(Sanders & Mace, 2006). Ten slotte luisteren jeugdbeschermers vaak meer naar ouders, omdat die beter in staat zijn hun visie, problemen en behoeften weer te geven, met als resultaat dat het kind minder gehoord wordt (Jensen et al., 2020).

Kennis en vaardigheden spelen een rol in het faciliteren van participatie (Abela, 2024). Jeugdbeschermers moeten samenwerken met verschillende partijen, die allen hun eigen belangen, wensen en behoeften hebben en uiteindelijk besluiten nemen over het belang van het kind (Bouma, 2019). Tevens moeten professionals omgaan met het spanningsveld van het gezag van ouders en het participatierecht van kinderen, maar ook de wensen van de kinderen zelf die in strijd kunnen zijn met hun eigen belangen op lange termijn (Van Bijleveld et al., 2015). En moeten ook moeten ze balanceren tussen bescherming en participatie (Strömpl & Luhamaa, 2020).

Eerdere onderzoeken tonen aan dat professionals kinderen willen laten participeren, maar niet de kennis hebben over wat participatie inhoudt (Rap et al., 2019; Jensen et al., 2020; Woodman et al., 2022) en kennis missen om met kinderen te praten, waardoor ze deze gesprekken lastig vinden (Dillon et al., 2016; Cashmore, 2020; Cossar et al., 2016; Van Bijleveld et al., 2014). Jeugdbeschermers hebben te weinig tijd en onvoldoende trainingsprogramma's om deze kennis bij te brengen (Tierney et al., 2022; Harkin et al., 2020).

Jeugdbeschermers zijn verantwoordelijk voor het hele proces van het identificeren van mishandeling en verwaarlozing, tot de behandeling ervan (Kriz & Skiveness, 2015). In dit proces worden belangrijke keuzes gemaakt in het leven van het kind, waarbij participatie van het kind van belang is. De jeugdbeschermer heeft een sleutelrol in het implementeren van participatie voor kinderen in dit proces, maar worden ook als obstakel gezien (Kosher, Ben-Arieh, 2019). Het faciliteren van participatie wordt beïnvloed door het kindbeeld, leeftijd en contextuele factoren (Jensen et al., 2020; Wilson et al., 2020). Oppenheim-Weller en collega's (2017) bevelen aan dat het belangrijk is de positie van de professional beter te leren begrijpen en te onderzoeken wat de visie is van jeugdbeschermers op participatie (Kosher & Ben-Arieh, 2019; Van Bijleveld, 2019). Het doel van dit onderzoek is het onderzoeken wat de ervaringen van de jeugdbeschermers zijn met betekenisvolle participatie van kinderen in de besluitvorming. Om deze vraag te beantwoorden wordt onderzocht wat betekenisvolle participatie inhoudt volgens de jeugdbeschermers, hoe zij participatie vormgeven en welke factoren helpen of belemmerend zijn in het proces van betekenisvolle participatie van kinderen in de besluitvorming. Dit leidt tot adviezen voor de praktijk en wetenschap om participatie van kinderen in de jeugdbeschermingsketen te vergroten.

Hoofdvraag:

Hoe ervaren de jeugdbeschermers van Jeugdbescherming Gelderland betekenisvolle participatie van kinderen in de besluitvorming?

Deelvragen:

Wat verstaan jeugdbeschermers onder betekenisvolle participatie?

Hoe informeren jeugdbeschermers kinderen bij besluitvorming?

Hoe horen jeugdbeschermers kinderen bij besluitvorming?

Hoe betrekken jeugdbeschermers kinderen bij besluitvorming?

Welke belemmerende en helpende factoren ervaren jeugdbeschermers in het proces van betekenisvolle participatie?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, wordt in hoofdstuk 2 de methodesectie beschreven hoe dit onderzoek vorm is gegeven en hoe de verworven data is geanalyseerd. In hoofdstuk 3, de resultaten, worden de resultaten weergegeven aan de hand van de thema's van de thematische analyse. In hoofdstuk 4, conclusie en discussie, wordt de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoord en worden er aanbevelingen gegeven voor de praktijk en vervolgonderzoek.

Methode

Design

Om te onderzoeken hoe jeugdbeschermers betekenisvolle participatie van kinderen tijdens hun betrokkenheid ervaren, is het onderzoek uitgevoerd middels kwalitatief interviewonderzoek waar er gebruik is gemaakt van semigestructureerde interviews. Semi gestructureerde interviews zijn goed voor het onderzoeken van percepties en opinies over complexe problemen (Kallio et al., 2016), wat aansluit bij het doel van dit onderzoek.

Participanten

De doelpopulatie van dit onderzoek zijn de jeugdbeschermers die de ondertoezichtstellingen uitvoeren. Alleen een HBO-gechoolde professional die ingeschreven staat bij Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) die binnen een Gecertificeerde instelling (GI) werkt, mag deze kinderbeschermingsmaatregel uitvoeren (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023). In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een gemakssteekproef. De toegankelijke populatie zijn de jeugdbeschermers die werken bij Jeugdbescherming Gelderland waarbij de inclusiecriteria worden aangehouden dat de jeugdbeschermer SKJ geregistreerd is en langer dan 1 jaar werkzaam is als jeugdbeschermer. Vanwege de hoge

werkdruk en een werkdag van een jeugdbeschermer onvoorspelbaar is, zijn de jeugdbeschermers een lastig te bereiken doelgroep waardoor er meerdere manieren zijn gezocht om deze doelgroep te benaderen. Er is een bericht geplaatst de Sharenet van de organisatie wat voor alle jeugdbeschermers te lezen is waarop zij zichzelf konden aanmelden om te participeren aan het onderzoek. Hiernaast is er door gedragswetenschappers en teamleiders promotie gedaan in de teams voor het participeren in het onderzoek.

Steekproefgrootte

Sim en collega's (2018) beschrijven dat het a priori definiëren van een steekproefgrootte problematisch is binnen explorerend en kwalitatief onderzoek, welke fenomenen onderzoeken in relatie tot thema's die van tevoren niet bepaald kunnen worden. Er is een leidraad aangehouden van circa 10 interviews (Sim et al., 2018), ook is er rekening gehouden met andere variabelen, zoals; dat de jeugdbeschermers een lastig te bereiken doelgroep is, waardoor iedereen die zich aanbood tot juni 2024 in werd gepland voor een interview. Er zijn in totaal 18 interviews ingepland. Een participant heeft de dag van te voren afgezegd waardoor er in totaal 17 interviews hebben plaatsgevonden ($n=17$). Een participant was niet aanwezig op het afgesproken moment, maar een andere jeugdbeschermer heeft zich ter plekke aangeboden.

De gemiddelde duur van een interview was 36 minuten en 18 seconden, het langste interview bedroeg een duur van een uur en 2 minuten lang en het kortste interview was 20 minuten en 17 seconden. Tijdens het interview waren alleen de onderzoeker en de participant aanwezig. De interviews vonden plaats op de regiokantoor van de jeugdbeschermer die geïnterviewd werd, met uitzondering van twee interviews die online plaatsvonden omdat er een calamiteit was op de locatie van deze jeugdbeschermers.

De onderzoeker is gedurende het onderzoek werkzaam bij jeugdbescherming Gelderland. Om beïnvloeding te voorkomen gelden de exclusiecriteria dat de onderzoeker niet werkzaam is geweest als gedragswetenschapper op de locaties van de jeugdbeschermers.

Instrument

Het interviewplan is opgesteld volgens de zes stappen van Kallio en collega's (2016). De onderzoeker heeft zich bekend gemaakt met de kennis die beschikbaar is over het onderwerp door middel van het beschrijven van het theoretisch kader en bepaald welk onderzoeksmethode het beste past bij dit onderzoek. Er is gekozen voor semigestructureerd onderzoek vanwege de mogelijkheid om bij semigestructureerde interviews goed percepties en opinies over complexe problemen te kunnen onderzoeken en het de ruimte biedt in te gaan op de percepties en opinies van de geïnterviewde (Kallio et al., 2016). Om zicht te krijgen op de visie van jeugdbeschermers op betekenisvolle participatie is het nodig eerst zicht te krijgen

op welke definitie zij hanteren alvorens er in diepte gevraagd kan worden hoe zij vormgeven aan de dimensies van het model van betekenisvolle participatie (Bouma, 2017; 2019) waarbij er gevraagd wordt hoe jeugdbeschermers kinderen informeren, horen en betrekken bij besluitvorming. Ten slotte wordt de vraag gesteld welke belemmerende en helpende factoren de jeugdbeschermers verstaan onder betekenisvolle participatie. Dit zijn de deelvragen van het onderzoek en zijn ook de hoofdthema's tijdens het interview. Het voorlopige interviewplan is eenmalig getest in de praktijk, op basis van dit pilot interview zijn follow-up vragen geformuleerd om de onderzoeker scherp te houden op de elementen in de dimensies van betekenisvolle participatie. Vragen die geformuleerd zijn gaan bijvoorbeeld over hoe de jeugdbeschermer informeert over de betrokkenheid van de jeugdbescherming en het recht om te participeren. Als laatste stap is het interview uitgevoerd. Met het ontwikkelen van de interviewvragen is er rekening gehouden met dat er open en brede vragen gesteld worden die geen oordeel hebben, om de participant uit te nodigen om een gedetailleerde beschrijving te geven (Roberts, 2020). Ook is er bij het ontwikkelen van de interviewvragen rekening gehouden met dat de onderzoeker de flexibiliteit behoudt om door te vragen op wat de participant vertelt, om op deze wijze dieper in te kunnen gaan op een fenomeen, te reflecteren op dominante assumpties in een bepaalde context en het begrijpen van de nuancering, complexiteit en contradicties van een bepaald fenomeen (Braun & Clarke, 2022).

Data verzameling

De interviews vonden plaats in de periode van mei 2024 tot en met juni 2024. De interviews zijn opgenomen door middel van de dictafoon op de iPhone en zijn getranscribeerd met behulp van Transkriptor. In het programma Transkriptor zijn de interviews teruggeluisterd om fouten in de transcripten te verbeteren. De transcripten zijn uitgewerkt aan de hand van het Transcription Notation System for Orthographic Transcription, beoordeeld door Braun and Clarke (2013). De onderzoeker heeft de data zelf verzameld, gecodeerd en geanalyseerd.

Analyse

Voor de analyse is de reflexieve thematische analyse gebruikt zoals Braun en Clarke (2022) beschrijven. Deze methode vraagt om een interesse in het proces en de betekenisgeving van een fenomeen. Ook vraagt de methode om te reflecteren op de dominante assumpties in een bepaalde context en het willen begrijpen van de nuancering, complexiteit en contradicties van een bepaald fenomeen (Braun & Clarke, 2022). De zes fasen van de thematische analyse (TA) hebben als doel het exploreren van patronen in datasets. De fasen staan op zichzelf en zijn herhalend van aard. Door de reflectieve werkwijze van de TA vraagt het om herhaaldelijk de verschillende fasen te doorlopen om patronen te herkennen,

hierop te reflecteren en thema's te genereren.

Het design van het onderzoek is gericht op het onderzoeken wat jeugdbeschermers feitelijk doen in het vormgeven van betekenisvolle participatie (Bouma, 2019), maar ook op het blootleggen van de onderliggende ideeën van de werkwijze van de jeugdbeschermers. Er zijn codes aangebracht bij hoe de jeugdbeschermers hun werk vormgeven en de ideeën en motivaties die hier onderliggend aan zijn.

Door het zelf uitvoeren van de datacollectie, het ontwikkelen van het interviewplan, het uitvoeren van de interviews en het transcriberen was de onderzoeker ondergedompeld in de data, wat de eerste fase is van de TA. De interviews zijn getranscribeerd met behulp van Transkriptor, welke nagelezen zijn terwijl de audio afspeelde waarna de transcripten een aantal keer zijn doorgelezen. Door dit proces van kennismaking met de data zijn de eerste codes aan de data gegeven die van betekenis leken voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag van dit onderzoek. De codes zijn aangebracht op de feitelijke handelingen die de jeugdbeschermers uitvoeren rond betekenisvolle participatie, hun ideeën en bij de latente betekenis van de handelingen van de jeugdbeschermers. De codes waren vaak langere zinnen om de context van een zin of antwoord van een participant niet te verliezen. De codes zijn aangebracht in de transcripten als opmerkingen die geëxporteerd zijn naar een eigen Word-document. De codes zijn uitgeprint en uitgeknipt, waardoor de codes vrijuit bewogen konden worden. Hoewel elke participant zijn eigen ervaringen en ideeën heeft, werd er een patroon van herhaling gezien in de codes. Gerelateerde codes konden samengevoegd worden, waarmee clusters gemaakt konden worden. Het genereren van de initiële thema's is een doorgaand proces geweest waarmee er gewerkt is met de transcripten, aantekeningen van de interviews en de (clusters van de) codes. De initiële thema's zijn weergegeven in een thematisch overzicht waardoor het makkelijker werd om de thema's te definiëren, af te baken en te overzien. Dit ondersteunde het denkproces, waardoor de clusters aan data al werden uitgewerkt in het. Elk thema heeft gedurende het onderzoek meerdere namen gehad. Pas bij het schrijven van het rapport werd een definitieve naam gegeven aan elk thema. Elk thema bevatte meerdere subthema's en hingen nauw samen met andere thema's van het onderzoek. Het opschrijven van de data zorgde voor het verder verfijnen van de ideeën en vroeg om steeds terug te keren naar de data en data-extractie om de ideeën en thema's goed weer te geven. Dit heeft er mede voor gezorgd dat het geven van de namen aan de thema's pas als laatst plaatsvond. Toen de data uit de interviews goed waren weergegeven, konden de resultaten geanalyseerd worden aan de hand van de bestaande literatuur, wat ondersteunde bij het verder interpreteren en weergeven van de data.

Ethische kwesties

Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie van Rijksuniversiteit van

Groningen. Bij de start van het interview zijn de deelnemers geïnformeerd over het feit dat deelname vertrouwelijk is, dat de deelnemer altijd mag stoppen zonder opgave van reden en bevindingen geanonimiseerd worden en dat de data beveiligd opgeslagen wordt op de beveiligde schijf van de Rijksuniversiteit Groningen in overeenstemming met het datamanagementprotocol van de Pedagogische Wetenschappen. Er is toestemming om de interviews op te nemen. De geïnterviewde kreeg bij het begin van het interview de ruimte om het toestemmingsformulier te lezen en te ondertekenen. De participanten hebben geen compensatie gekregen voor hun bijdrage in het onderzoek. De onderzoeksresultaten worden gedeeld met de organisatie waar het onderzoek heeft plaatsgevonden, op deze wijze kan de organisatie en de participanten profiteren van de adviezen uit het onderzoek.

Reflexiviteit statement

De onderzoeker is zelf werkzaam geweest als jeugdbeschermer en is nu werkzaam als gedragswetenschapper binnen de jeugdbescherming, waardoor er een persoonlijke ervaring is met het werken met kinderen in onveilige situaties. Als masterstudent pedagogische wetenschappen is de onderzoeker voor het eerst in aanraking gekomen met wat betekenisvolle participatie tot in detail inhoudt. Het besef van het belang van het recht op participatie en bescherming enerzijds en de kennis van de complexiteit van de werkpraktijk, heeft ertoe geleid dat de onderzoeker de ervaringen van de jeugdbeschermers onder woorden wilde brengen. Niet alleen om die complexiteit te kunnen weergeven, als ook vanuit persoonlijke motivatie om adviezen te kunnen geven aan beleid, praktijk en wetenschap. De onderzoeker is tijdens het onderzoek werkzaam bij dezelfde organisatie waar het onderzoek plaatsvindt, dit draagt er extra aan bij dat de onderzoeker recht wil doen aan de verhalen van de jeugdbeschermers. Dit heeft mogelijk effect gehad op de wijze van het afnemen van de interviews en hoe de participanten gereageerd hebben op de onderzoeker.

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews weergegeven. De beschrijving die de participanten geven over wat betekenisvolle participatie inhoudt wordt als eerste weergegeven, opgevolgd door hoe zij dit in de praktijk vormgeven, opgevolgd door factoren die volgens de participanten van invloed zijn op betekenisvolle participatie.

Wat verstaan jeugdbeschermers onder betekenisvolle participatie?

Definitie

De participanten beschrijven diverse, uiteenlopende ideeën op wat zij verstaan onder betekenisvolle participatie, waarbij ze aangaven het makkelijker te vinden om voorbeelden te geven hoe zij werken met kinderen dan tot een definitie te komen. Een definitie die omschreven

wordt is: “het is onze taak, de veiligheid van de kinderen, dus ze hebben een belangrijke stem en een belangrijke rol”. Waarmee de participant aanduidt dat de jeugdbescherming de taak heeft om de veiligheid van het kind te vergroten en het kind hierin een stem en rol in heeft. Een andere definitie die omschreven wordt is:

Dat zij in hoeverre het voor hun onbelastend is worden meegenomen in besluiten die worden gemaakt, maar bijvoorbeeld ook overleggen. [...] Ook wel het denkproces wat er achter die besluiten zit. Maar het belangrijkste misschien zelfs dat er ook om hun mening wordt gevraagd en dat daar dan iets mee wordt gedaan, niet dat dat altijd gevolgd hoeft te worden, maar dat het altijd meegenomen wordt in het besluit.

Een participant omschreef niet een definitie, maar omschrijft dat pas achteraf gesteld kan worden of er sprake is geweest van betekenisvolle participatie, in dialoog met het kind:

Betekenisvolle participatie is uiteindelijk, kun je dat volgens mij alleen toetsen aan de beleving, hoe een ander dat ervaren heeft. En niet aan wat ik daarvan vind. Maar heb je daar een spiegel van nodig van de ander, hoe die dat ervaart.

Ten slotte omschreef een participant zijn definitie en wat participatie moet opleveren:

Dat je kinderen zoveel als mogelijk mee wil nemen en handen en voeten moet geven aan de situatie waar ze zich in begeven of waar ze in opgroeien en leven. Dus dat we juist zoveel mogelijk kinderen moeten uitleggen wat er gebeurt en waarom iets gebeurt en waarom we er zijn.

Alle participanten bespreken factoren waar participatie van afhangt bij het geven van hun definitie van betekenisvolle participatie, zoals de leeftijd van het kind en de eigen vaardigheden, maar ook contextuele factoren zoals de problematiek van ouders en of het kind thuis woont of niet (Abela, 2024).

Overeenkomsten tussen de gegeven definities en de theorie zijn dat kinderen geïnformeerd worden, kinderen gehoord worden en kinderen betrokken worden in besluiten. Wat overeenkomt met het model van Bouma (2017; 2019). De participanten beschrijven echter ook factoren waar participatie van afhangt, waardoor participatie niet altijd te faciliteren is. Hierover beschrijft de theorie dat elk kind in staat is zijn of haar mening te vormen en het recht heeft die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen (CRC, 2009). De participanten hebben niet besproken hoe het kind geïnformeerd wordt over het recht om veilig op te groeien en het recht om te participeren. Tevens is niet omschreven hoe kinderen deel

zijn van het identificeren van mishandeling, interventies die nodig zijn, monitoring en het evalueren van interventies (Petintseva & Roose, 2020; Cossar et al., 2016; CRC, 2009). Bij de zaken waar kinderen wel over geïnformeerd worden, zoals de aanleiding van de betrokkenheid van de jeugdbescherming, keuzes die gemaakt worden en wat kinderen kunnen verwachten. Kosher en Ben- Arie (2019) benoemen dat de beperkte implementatie van participatie dat professionals niet volledig begrijpen wat participatie inhoudt. Tijdens een OTS vinden de participanten het belangrijk rekening te houden de kinderen passend te informeren, waarbij er rekening wordt gehouden met de leeftijd, cognitie en context waarin het kind opgroeit (Archard & Skivenes, 2009; CRC, 2009; Dillon et al., 2016; Pölkki et al., 2012).

Hoe informeren jeugdbeschermers kinderen bij besluitvorming?

De voorbeelden die de participanten geven over hoe zij kinderen informeren, beschrijven ze waarover de kinderen informeren. Hoe ze vormgeven aan het werken met kinderen tijdens hun betrokkenheid en wat zij belangrijk vinden in het werken met kinderen. De participanten beschrijven dat ze het belangrijk vinden op de kinderen passend te informeren die aansluit bij hun situatie. Dat ze het belangrijk vinden duidelijkheid te geven in waarom de jeugdbescherming betrokken is en hoe ze informeren bij genomen besluiten.

Passend informeren

De participanten beschrijven dat zij, afhankelijk van het kind, zijn of haar leeftijd, cognitie, de context waarin het kind opgroeit en passend bij de eigen werkstijl diverse hulpmiddelen inzetten om complexe situaties begrijpelijker te maken voor de kinderen. De participanten beschrijven dat het voor kinderen nodig is dat ze weten waarom de jeugdbescherming betrokken is, waarbij ze de uitleg geven op een wijze die bij het kind past: “Voornamelijk in eerste instantie uitleggen wie ik ben en wat ik kom doen. ... ik maak gebruik van tekenen, om eigenlijk te kunnen uitleggen wat ik kom doen.”

De participanten beschrijven dat de jeugdbescherming betrokken is vanwege onveiligheid in de situatie van het kind, maar dat kinderen vaak nog niet weten dat iets abnormaal is of onveilig is.

Want dat is vaak natuurlijk bij kinderen in dit soort situaties, dat ze denken dat ze de enige zijn en dat het abnormaal is om dat zo te voelen. Terwijl het hele relevante normale gevoelens zijn en die moeten wel benoemd worden

De jeugdbeschermers stemt zijn werkwijze af wat bij het kind past om deze gevoelens te kunnen bespreken.

Ik denk we moeten kinderen zoveel meer meenemen, want ze voelen die spanning en die onrust en daar moeten ze uitleggen wat er is ... En of het dan tekenen of duplo poppetjes is, of je gaat afwassen. Ik denk voor elk kind is er wel een manier om te gaan praten.

Informeren over het doel van de betrokkenheid

Om kinderen duidelijkheid te geven over wat er gaat gebeuren tijdens de OTS en wanneer de OTS weer afgesloten kan worden, beschrijven de participanten dat er met kinderen een veiligheidsplan en/of een plan van aanpak wordt gemaakt. De participanten vertellen dat het belangrijk is dat kinderen en ouders weten wanneer de OTS stopt. Zo vertelt een participant dat ze hoorde vanuit de cliëntenraad dat sommige ouders en kinderen niet afweten van het einddoel van de OTS: "Dat je als jongere dus totaal niet weet, wat je eigenlijk moet laten zien om weer van die OTS af te komen. Hoe klein je ook bent denk ik". De participant benadrukt hiermee de noodzaak voor het geven van deze duidelijkheid.

Niet alle participanten werken met plannen van aanpak, zo beschrijft een participant dat zij alleen verbaal een plan maakt met een kind: "Mijn beleving is, ik ga ze daar ook niet mee lastigvallen met zo'n plan, want ik wil met hun in gesprek waar het over gaat. Dus waar is jouw toekomst, waar wil je naartoe en waar loop je tegenaan." Op basis van deze gesprekken worden vervolgstappen voor deze jongere geformuleerd. Een andere participant twijfelt in hoeverre een plan gedeeld moet worden met een kind, omdat het plan voor ouders is: "Omdat natuurlijk heel vaak, vooral bij jongere kinderen, zijn de doelen en de hulpverleningstrajecten ook heel vaak gericht op wat ouders moeten doen. En daar hebben kinderen heel weinig input op."

Informeren over betrokkenen

De participanten beschrijven dat er binnen een OTS vaak ook andere hulpverleners betrokken zijn. De participanten beschrijven dat de kinderen vaak niet weten wie betrokken is en wat zij doen. "Die (kinderen) hebben geen idee wie wie is". De participanten beschrijven dat er van diverse middelen gebruik wordt gemaakt om te informeren wie er betrokken zijn, zoals praatplaten en tekeningen. Een participant vertelt in detail hoe hij dit doet:

Het is eigenlijk heel simpel, we zijn zo gestart, dit ben ik met m'n knotje. Wat ik dan doe, is het kind vragen, zullen we gaan tekenen? Dan begin ik, maar uiteindelijk gaan de kinderen zichzelf tekenen. Ze heet (naam 1), (naam 2), is z'n zusje, mama erbij met lang haar, papa. Die had ze allemaal getekend. Toen zei ik, nou, dan heb ik mezelf hier, ik ben dan die, en die komt die helpen, en die gaat die helpen enzovoort. Door zo

uit te leggen met pijltjes

Informeren bij beslissingen

De participanten beschrijven dat bij het maken van beslissingen kinderen meestal van tevoren worden betrokken in de besluitvorming en dat kinderen op een passende wijze betrokken moeten worden bij een besluit door passende informatie te verschaffen. Waarbij een participant aanvult dat soms de zorg is dat kinderen teveel informatie krijgen: “Er moet zoveel mogelijk onbelastend uitleg gegeven worden gegeven bij besluiten.” Bij een besluit wordt een kind uitgelegd welke keuzeopties er zijn en wat de gevolgen zijn van deze opties. Er wordt laten zien waar staat wat het kind gezegd heeft, omdat het als belangrijk wordt ervaren dat een kind herkent in wat de jeugdbeschermer opschrijft van het kind. Afsluitend wordt uitleg gegeven over hoe de stem van het kind heeft meegewogen in het definitieve besluit, welke wordt vastgelegd in een kernbeslissing en het kind hier een terugkoppeling over krijgt. Door middel van het geven van opties en het weergeven van de gevolgen en welke invloed de stem van het kind heeft, worden de kinderen passend en gekaderd geïnformeerd.

In de voorbeelden die de participanten geven zijn ze uitgebreider dan in de definitie van betekenisvolle participatie die ze beschrijven. In de voorbeelden beschrijven de participanten hoe ze kinderen informeren op een wijze die zoveel mogelijk op ze aansluit, waarbij ze letten op de leeftijd, mogelijkheden van het kind en de omstandigheden waarin ze opgroeien (Archard & Skivenes, 2009; CRC, 2009; Dillon et al., 2016; Pölkki et al., 2012). Wanneer een keuze gemaakt is, dient het kind geïnformeerd te worden wat dit betekent voor het kind en hoe het perspectief van het kind meegewogen is (Cossar et al., 2016; CRC, 2009; Pölkki et al., 2012; Van Bijleveld et al., 2020; Kirka & Tamutiene, 2023). De participanten beschrijven dat zij over diverse onderwerpen en op diverse momenten uitleg geven. Echter hebben de participanten in de interviews niet omschreven hoe zij kinderen informeren over hun rechten en niet hoe het kind kan participeren in het jeugdbeschermingsproces. Het Kinderrechtencomité beschrijft dat kinderen geïnformeerd moeten worden over hun recht op veilig op te groeien, zonder elke vorm van geweld dan ook (Artikel 12) en over hun recht om te participeren (Artikel 19, CRC, 2009). De participanten beschrijven wel waarom de jeugdbescherming betrokken is, wie er betrokken is, wat er gaat gebeuren en hoe het hulpverleningsproces eruitziet door middel van het plan van aanpak. Al is er verschil in beleving voor wie het plan van aanpak is, voor de kinderen of voor de ouders (Jensen et al., 2020).

Hoe horen jeugdbeschermers kinderen bij besluitvorming?

De participanten beschrijven horen als een activiteit die de jeugdbeschermers uitvoeren waarbij de jeugdbeschermer zoekt naar mogelijkheden om het kind te horen. Voor

het kind om zich te laten horen beschrijven de jeugdbeschermers dat het kind een stem nodig heeft, de ontwikkeling hiervan kan gefaciliteerd worden door de jeugdbeschermers. De participanten beschrijven ten tweede dat gehoord worden een ervaring en gevoel van het kind is waar de jeugdbeschermers bij stil moet staan.

Horen en gehoord worden, worden allebei omschreven als een tijdloze activiteit. De participanten noemen dat door goed weer te geven hoe besluiten tot stand zijn gekomen en hoe het kind hierin is gehoord, kinderen zich nog gehoord kunnen voelen lang nadat de betrokkenheid van de jeugdbescherming is gestopt.

Horen

Afstemmen van werkwijze. Om te horen stelt de jeugdbeschermers het kind in staat om zijn of haar stem te ontwikkelen en te kunnen uiten. De participanten beschrijven dat het ene kind makkelijk zijn gevoelens en gedachten onder woorden kan brengen en kan aangeven wat er moet veranderen, waar andere kinderen de tijd nodig hebben om na te denken en een beeld te vormen van wat zij willen. De jeugdbeschermers stemt zijn eigen werkwijze af op het kind door gebruik te maken van praatplaten, spellen, tekenen en gewone gesprekken om zicht te krijgen op de belevingswereld van het kind: “Tekenen is een makkelijk middel kinderen te horen en inzicht te krijgen in hun beleving.” “En of het dan een teken of duplo poppetjes is, of je gaat afwassen. Ik denk voor elk kind is er wel een manier om te gaan praten.” Ook worden schaalvragen genoemd om zicht te krijgen op wat de kinderen vinden van hun leven en wat er voor nodig is om hoger te scoren. De participanten beschrijven dat er gezocht moet worden naar passende manieren hoe kinderen te horen, zoals deze participant omschrijft: “Kijk, wat belangrijk is denk ik dat we de kinderen zien waar kansen liggen om hun te horen en dat zal heel erg maatwerk zijn.” De participanten beschrijven dat ze in individuele ontmoetingen, open en kindvriendelijke gesprekken hebben (Bouma 2019; Jensen et al., 2020; Kirka & Tamutiene, 2023).

Vastleggen van de stem. De gegeven mening van het kind wordt vastgelegd in het plan van aanpak en wordt in kernbeslissingen weergegeven wanneer er een besluit is genomen. Bij het horen van de kinderen zijn de participanten op zoek naar een wijze die bij de kinderen aansluit, leeftijdsadequaat is, volledig toegankelijk en afgestemd is op de mogelijkheden van het kind en de omstandigheden waarin het kind opgroeit (Archard & Skivenes, 2009; CRC, 2009; Dillon et al., 2016; Pölkki et al., 2012). Waar de participanten rekening houden, is dat ze kinderen laten participeren en ze niet alleen voor hun mening, die weergegeven moet worden, geconsulteerd worden (Nylund, 2020; Archard & Skiveness, 2009).

Beleving van het kind. De participanten beschrijven dat horen ook de functie heeft om erachter te komen hoe een kind een situatie heeft beleefd. Er wordt beschreven dat

kinderen soms iets anders erg hebben gevonden dan ouders of professionals denken:

Ik vroeg, wat is het ergste ding? Nou het ergste is, dat toen papa en mama ruzie hadden, ging papa weg en toen wilde ik hem een kus geven en dat kon niet meer. Want papa was al boos weg gegaan.

Hiermee wordt het belang aangeduid om in kaart te brengen hoe een kind een situatie beleefd heeft. Op deze wijze heeft het kind de mogelijkheid de onveiligheid te duiden, waardoor het beter beschermd kan worden (Cossar et al., 2016; CRC, 2009). Door het horen van een kind komt de jeugdbeschermer erachter hoe een kind een situatie heeft beleefd en brengt het in kaart wat een kind belangrijk vindt en waar het kind voor staat. Dit geeft inzicht in mogelijke vervolgstappen: “Ik denk altijd als zij iets willen of iets kunnen of naar iets toe willen, is dat ook gelijk voor hun motivatie in plaats van wat wij vinden.” Dit komt overeen met wat Pölkki en collega's (2012) en Rap (2023) beschrijven: dat de stem van het kind motivatie in kaart brengt en bijdraagt aan het laten slagen van interventies.

Participatie in het verleden. Een ander thema binnen het horen van het kind is het onderzoeken hoe kinderen in het verleden gehoord zijn: “En meestal ook dat ik aan hen vraag bijvoorbeeld, wat is je al bekend hierover? [...] En vanuit daaruit vraag ik ook meestal, wat vind jij wat er nodig is, wat er moet veranderen?” De verhalen hoe in het verleden is omgegaan met participatie zijn waardevolle informatie voor de jeugdbeschermer om te leren wat het kind al weet en prettig heeft gevonden, om zijn werkwijze hierop af te stemmen en participatie vorm te geven in de toekomst: “Zij waren niet tevreden over mijn voorganger. Daar heb ik maar even tijd voor genomen. Ik ga dat niet bevestigen of ontkrachten. Of laat ik het midden. Wat zou hij dan graag willen?”

Gehoord voelen

Gehoord laten voelen. De participanten beschrijven dat het van belang is om “In ieder geval proberen een kind zich gehoord te laten voelen.” Een participant beschrijft dat je alleen achteraf kan weten of een kind zich gehoord voelt: “Wil je echt kunnen toetsen wat van he hoe hebben mensen dat nou beleefd dan moeten ze eerst iets gaan meemaken. Dat vraagt altijd wat van erna, om daarop terug te kijken met elkaar.” Maar er wordt ook benoemd dat, ondanks de inspanningen, het niet altijd lukt om een kind zich gehoord te laten voelen: “Ik kan wel heel veel contact met deze jongen hebben elke week, maar hij ervaart het niet zo.”

Vertegenwoordigen van de stem. Gehoord voelen kan ook als je een andere visie hebt, maar het kind het wel nodig heeft dat die ondersteund wordt. Zo vertelt een participant: “Het is belangrijk de stem van het kind te vertegenwoordigen”, ook als het kind een andere mening heeft. De participant beschrijft hiermee dat de jeugdbeschermer verantwoordelijk is

voor het laten horen van de mening van het kind op de plekken die voor het kind van belang zijn, zoals deze participant beschrijft:

Ook bij wijze van spreken bij een klachtenprocedure, ik vind dat je daar open en transparant in moet zijn, als iemand vindt dat je iets niet goed doet, een jongere bijvoorbeeld. [...] Het gaat er mij niet om of die klacht wel of niet terecht is. Als zij een klacht in wil dienen, dan steun ik haar in dat proces.

Gehoord voelen is tijdloos

De participanten beschrijven dat gehoord voelen niet gebonden is aan één punt in de tijd. Ze beschrijven dat het van belang is goed weer te geven in rapportages en kernbeslissingen wat de situatie was en waarom een keuze gemaakt is. Hierbij moet worden weergegeven wat de mening van het kind was destijds en hoe deze heeft meegewogen in het besluit: “Wat ik vaak aan kinderen uitleg is, je hoort me nu praten en ik vertel van alles. Maar je neemt het toch niet van me aan want je bent een puber. Dat had ik ook op die leeftijd. Maar wat ik hoop is dat je over een jaartje of toen hieraan terugdenkt”. Zo wordt er gehoopt dat op een later tijdstip in het leven van het kind dit alsnog wel ervaren wordt of deze ten minste terug kan lezen een beslissing is genomen.

Wat ik vooral belangrijk vind, is dat je vooral ook alles wat je doet, alle keuzes die je maakt, maar ook waarom wij betrokken zijn. Dat je dat gewoon ten alle tijde goed voor het kind kan wegzetten. Als dat kind later 18 is, dat hij gewoon een duidelijk verhaal heeft. Dat je als voogd, vooral als voogd denk ik dan, dat je eruit gaat. Dat je kan zeggen, dit is wat ik heb voor jou en dit is jouw hele verhaal van A tot Z.

Met zowel het horen van kinderen als de intentie van de participant om een kind zich gehoord te laten voelen beschrijven de participanten hoe zij de kinderen een actieve rol willen geven tijdens de OTS en zij bereid zijn te luisteren en interesse te tonen in het kind (Cudjoe et al., 2019; Cossar et al., 2016; van Pölkki et al., 2012).

Hoe betrekken jeugdbeschermers kinderen bij besluitvorming?

De participanten beschrijven dat er diverse beslissingsmomenten zijn tijdens een OTS die de kinderen wel en niet aangaan. Ze beschrijven welke overwegingen zij hebben tijdens deze momenten. Enkele beslissingen gaan over het opstellen van het plan van aanpak en de doelen die voor het kind belangrijk zijn. Ten slotte vertellen de participanten over die beslissingen die de jeugdbescherming voor het kind neemt.

Wie beslist?

Artikel 12 van het internationaal kinderrechtenverdrag beschrijft dat elk kind, ongeacht de leeftijd, het recht heeft om te participeren in alle besluiten die hen aangaan. De participanten beschrijven echter dat het betrekken van kinderen afhankelijk is van de leeftijd, de mate van onveiligheid, het niveau en begrip van het kind of het kind deel is van de besluitvorming. Woodman en collega's (2018) beschrijven dat het kindbeeld van de professionals invloed heeft op of de professionals denken dat kinderen in staat zijn hun visie te delen en accurate informatie te delen. De participanten omschrijven dat de mening van het kind wordt gevraagd omtrent een besluit, de jeugdbeschermer de informatie van het (jonge) kind interpreteert en de veiligheid inschat. De jeugdbeschermer komt op basis hiervan tot een beslissing, dit omdat "het kind heeft niet altijd het juiste oordeel heeft" (Woodman et al., 2018).

De participanten omschrijven hoeveel de stem van het kind meeweegt afhankelijk is van de leeftijd en mate van onveiligheid: "Hoe ouder hoe meer beslissingsbevoegdheid" en "Een jonger kind kan meedenken, maar kan nog niet beslissen". Met de leeftijd komt "het kunnen overzien van de gevolgen van keuzes", waardoor kinderen op latere leeftijd steeds meer verantwoordelijkheid krijgen. Jensen en collega's (2020) beschrijven dat de mate van participatie af hangt van de inschatting van de ernst van de onveiligheid en de leeftijd van het kind. Wanneer een hoog risico werd ingeschat, was er een lagere kans op participatie. Het uiteindelijke besluit hangt af van het soort beslissing, de leeftijd, het niveau, wat betrokken aangeven en de context. Een participatie noemt: "Uiteindelijk zijn het de zorgen die leidend zijn". De jeugdbeschermer maakt de uiteindelijke beslissing waar het kind een terugkoppeling over krijgt. De literatuur beschrijft dat participatie leeftijdsadequaat moet zijn (CRC, 2009), de visie van het kind altijd meegewogen moet worden in de besluitvorming en het kind hier een terugkoppeling over moet krijgen (Gerds-Andresen & Hansen, 2021; Bouma 2019). De praktijk is vaak paternalistisch en protectionistisch van aard (Wilson et al., 2020; Jensen et al., 2020), waardoor participatie vermindert en kinderen zich minder veilig voelen (Henriksen, 2022).

Een participant beschrijft hoe de stem meeweegt in het uiteindelijke besluit:

Als het alleen de jongere bijvoorbeeld zegt ik wil weer bij mijn moeder wonen, maar ja, ouders en hulpverlening zeggen allemaal van niet, dan neem je dat wel mee maar dat kan je dan eigenlijk niet als. Die beslissing kan je niet nemen omdat het dan zo duidelijk is dat het vanaf de rest van het netwerk niet kan. Maar als de jongere niet alleen staat in zijn mening, en hulpverleners en ouders, dan wordt het wel meegenomen in de kernbeslissing in het team. Dat verschilt per casus hoe de beslissing dan wordt genomen. Het is ook wel belangrijk dat de jongere erachter staat, we hebben ook wel eens gehad dat een jongere niet achter een uithuisplaatsing staat en dan wegloopt en dat er dan weer een crisisplek, dus dan is het ook niet goed dat er niet goed naar een

mening wordt geluisterd of dat die richting niet op gegaan wordt

Welke belemmerende en helpende factoren ervaren jeugdbeschermers in het proces van betekenisvolle participatie?

De belemmerende en helpende factoren die de jeugdbeschermers beschrijven zijn op te delen in drie hoofdthema's. Allereerst beschrijven de participanten diverse situaties, waarbij het lastiger is kinderen te betrekken. Het tweede thema is de werkrelatie die de jeugdbeschermers opbouwt om tot participatie te komen. Het laatste thema dat de participanten beschrijven is de invloeden die op hen zelf van toepassing zijn om participatie vorm te geven en te faciliteren.

Belemmering bij participatie

Afhankelijk van de situatie. "De stamregel is om het kind altijd te betrekken." De participanten omschrijven echter dat dit per situatie, het soort besluit en de leeftijd afhangt van hoe en wanneer een kind betrokken wordt bij een besluit. Er worden diverse situaties beschreven wanneer het moeilijk is om een kind te betrekken en er situaties zijn waarbij de ouder niet wil dat het kind met de jeugdbeschermers praat, omdat de ouder te veel wantrouwen heeft in de jeugdbescherming.

Participatie afhankelijk van (on)veiligheid. Spoedsituaties worden door een aantal participanten beschreven als situaties waarbij het niet mogelijk is om kinderen te betrekken door redenen als jonge leeftijd, tijdgebrek of angst dat door de hoge onveiligheid het kind getraumatiseerd raakt door het gesprek. Dit in tegenstelling tot wat de theorie beschrijft, dat kinderen te allen tijde, ongeacht hun leeftijd, betrokken moeten worden bij besluiten (CRC, 2009). De theorie beschrijft dat het kindbeeld van de professional invloed heeft op het wel of niet betrekken van het kind bij de besluitvoering (Wilson et al., 2020). Waarbij de professional het kind mogelijk als kwetsbaar beschouwt in plaats van een volwassene in wording die actief en autonoom is, in staat is beslissingen te nemen (Cudjoe et al., 2019; Dillon et al., 2016; Heimer & Palme, 2016, Van Bijleveld et al., 2014) en belangrijke dingen kunnen zeggen over hun leven (Gartland, 2019; Heimer & Palme, 2016). Dillon en collega's (2016) beschrijven dat kinderen beter beschermd kunnen worden door hen te betrekken bij de besluiten en het niet betrekken leidt tot onveilige gevoelens (Henriksen, 2022).

Andere participanten beschrijven daarentegen dat "ook bij hoge veiligheidsrisico's is het belangrijk dat het kind betrokken wordt in besluiten omdat de stem van het kind richting geeft in een beslissing." De participant beschrijft dat als het niet lukt op voorhand, het kind dan achteraf uitleg krijgt over de genomen beslissing om het kind te betrekken. Het Kinderrechtencomité (2009) beschrijft echter dat kinderen altijd betrokken moeten worden voordat een besluit genomen wordt. En het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het

Kind en diverse onderzoeken benadrukken de noodzaak van participatie als een doorlopend proces, waarbij kinderen continu geïnformeerd, gehoord en betrokken worden. Dit betekent dat het kind constant betrokken wordt in het identificeren van mishandeling, interventies die hiervoor nodig zijn, monitoring en het evalueren van interventies (Petintseva & Roose, 2020; Cossar et al., 2016; CRC, 2009). Door kinderen mee te nemen in de beluitvoering kunnen zij beter beschermd worden (Dillon et al., 2016).

Echtscheiding. Veruit de meest genoemde situatie waarin kinderen niet betrokken (kunnen) worden zijn complexe echtscheidingssituaties: “Soms is er zoveel strijd, door echtscheiding of rechterlijke procedures dat het ingewikkeld is om de kinderen een plek te geven. Kinderen hebben dan niet altijd een stem om te laten horen.” Hierdoor lukt het de jeugdbeschermers soms niet om rechtstreeks met het kind in contact te (kunnen) staan. Bijvoorbeeld omdat het kind dit niet wil, dit te complex is voor het kind of er te veel wantrouwen is. De participanten beschrijven dat in zulke situaties het betrekken gedaan kan worden door iemand die bij het kind in de buurt staat of er een vertrouwenspersoon wordt ingezet: “Ik heb ook in één zaak, daar ben ik al geloof ik de zesde gezinsvoogd, in een echtscheidingszaak, waarin ik niet datgene kan bieden wat dat kind eigenlijk nodig heeft. Namelijk een vertrouwenspersoon, want ik zit ook tussen beide ouders in.” In deze situaties waar de participanten omstandigheden tegenkomen, zoals wantrouwen naar de hulpverlening door eerdere ervaringen en loyaliteit naar ouders, zijn kinderen mogelijk minder in staat hun visie kenbaar te maken. Archard & Skiveness (2009) beschrijven dat het idee van de professional van invloed is op de mate van meewegen van de mening van het kind.

De werkrelatie met het kind

De participanten beschrijven dat ze een werkrelatie opbouwen met het kind, zodat zij beter op de behoefte kunnen aansluiten van het kind en hierdoor participatie beter kunnen faciliteren. Elk kind vraagt een andere werkrelatie en passend contact. De participanten vertellen hoe zij de werkrelatie afstemmen op de behoefte van het kind. De participanten beschrijven dat ze voor een werkrelatie (in)formeel contact opbouwen met het kind. Maar ook andere aspecten zijn belangrijk, zoals aanwezigheid, betrouwbaarheid, duidelijkheid en veiligheid. Een goede werkrelatie helpt het vertrouwen naar de jeugdbeschermer te vergroten.

Informeel contact. Het hebben van een goede werkrelatie tussen de jeugdbeschermer en het kind, waarbij er sprake is van informeel contact maar ook duidelijkheid, is een helpende factor in het proces van betekenisvolle participatie, zoals deze participant beschrijft:

Dat je oprecht interesse toont, even los van alle problemen en dingen eromheen. Ik denk dat het noodzakelijk is om kinderen betekenisvol te laten participeren dat er een

soort band is. Dat ze weten wat je wel en niet doet. Dat verwachtingen helder zijn. Dat kinderen weten, ik kan bij jou terecht.

De participanten beschrijven dat door contact met het kind een jeugdbeschermer het kind leert kennen en hierdoor beter leert afstemmen op het kind. Een kind leert de jeugdbeschermer kennen en leert hoe het kan participeren.

Aanwezigheid. Hiervoor is het belangrijk dat de jeugdbeschermer aanwezig is, zoals omschreven door een participant: "Hij zegt, je bent de enige die altijd is gebleven en die altijd alles beslist. Soms onderschatten we zo wat voor rol we hebben, als jeugdbeschermers. Soms is de jeugdbeschermer de enige waar het kind zijn verhaal kwijt kan." De frequentie van het contact tussen de jeugdbeschermer en het kind speelt hierin een rol. Het is belangrijk dat de jeugdbeschermer regelmatig checkt hoe het met het kind is en, ook al lijkt het kind zelf niet geïnteresseerd te zijn, langs te komen. De participanten beschrijven dat kinderen die te maken krijgen met een OTS vaak al veel hebben meegemaakt en veel wisselingen hebben gehad in de hulpverlening. Of de kinderen zich eerder gehoord hebben gevoeld door de hulpverlening heeft effect op het vertrouwen dat het kind heeft naar de jeugdbeschermer toe. Het kind ziet vaak veel gezichten, waardoor het lang duurt voordat er vertrouwen en een werkrelatie is:

Ik vind het belangrijk langs te komen ook als het kind niet geïnteresseerd lijkt. Soms is het enige wat je kan doen een signaal zenden dat je er bent voor het kind en blijft komen. [...] En blijven komen, ook voor leuke dingen

Betrouwbaarheid. Een vaste werkwijze draagt bij aan betrouwbaarheid, waardoor duidelijkheid en veiligheid in de werkrelatie ontstaat. In de werkwijze wordt duidelijk hoe het kind met de jeugdbeschermer kan communiceren, wanneer deze komt en met welke reden. Ook het belang van afspraken maken wordt besproken in de interviews:

Een afspraak die gemaakt wordt is het blijft tussen ons, mits het veilig is. Je kunt niks fout doen en dat werd ook opgeschreven elke keer. Wat er werd opgeschreven en getekend werd aan het kind gevraagd wat aan ouders verteld mocht worden. Of de jeugdbeschermer dat doet of dat samen gedaan wordt. De stem van het kind konden ouders wel horen en die raakt ze ook.

Dit sluit aan bij wat Kennan en collega's (2019) omschrijven dat het kind moet het vertrouwen kunnen hebben dat zijn of haar veiligheid gegarandeerd is en dat alle afspraken opgevolgd worden.

Afstemming. Een ander aspect om tot een goede werkrelatie te komen is de afstemming van de communicatie tussen de jeugdbeschermer en het kind. Dit betreft onder andere de wijze waarop dingen besproken worden, zoals een participant beschrijft: “Gesprekken voeren daar zijn wij in getraind, maar onze cliënten totaal niet.” De participanten beschrijven diverse andere middelen om beter in gesprek te komen en het ontwikkelen van een eigen werkrelatie met kinderen. Hierin is het gebruik van visuele werkvormen een groot thema, waarbij ze beschrijven dat kinderen meer regie hebben met een visuele werkvorm en het voor de jeugdbeschermer makkelijker is om aan te sluiten bij het kind met beeldmateriaal zoals kleurplaten, poppetjes en symbolen. Per leeftijd wordt er voor een andere werkvorm gekozen, waarbij de participanten beschrijven dat bij jonge kinderen meer beeldmateriaal wordt gebruikt en er met oudere kinderen meer gesprekken zijn of ritjes naar de McDonald's om op een informele wijze met het kind in gesprek te komen.

Leeftijd. Een thema binnen het opbouwen van een werkrelatie om zaken te kunnen bespreken is de afstemming op de leeftijd. Er worden uiteenlopende visies gegeven over de leeftijd. Waar de ene participant vertelt: “Want een kindje van 2 of 4 en een half valt dat niet echt uit te leggen”, noemt een andere participant: “Ook baby's kunnen geïnformeerd worden over wat op dat moment gedaan wordt.” Ook beschrijft een volgende participant:

En dat is natuurlijk lastig. Want je hebt 0 tot 2, 3 jaar. Dat is echt heel lastig. Hoewel ik nu wel met veel kinderen van die leeftijd bezig ben met ouders een verhaal te maken, tekeningen bij te maken, een soort boekje. Hoe kinderen spanning hebben meegekregen, dat is met de jonge leeftijd niet echt te bespreken, maar achteraf kan je daar veel in herstellen.

Hoe de participanten zich verhouden tot de leeftijd van het kind lijkt af te hangen van het eigen gemak en/of vaardigheden van de jeugdbeschermer. Zoals deze participant benoemt: “Daar voel ik me echt wel handelingsverlegen in. Dat ik niet goed weet hoe je met die kinderen in gesprek moet gaan”.

Blijven. Tot slot is het betrokken zijn en blijven van de jeugdbeschermer noodzakelijk voor de betrouwbaarheid in de werkrelatie: “Als je lang blijft en soms wel vijftien keer moet laten zien hoe betrouwbaar je bent, ook al ben je het niet met elkaar eens. Ik denk dat, dat is zo essentieel.” Er wordt benoemd dat, ook als het niet goed gaat, de jeugdbeschermer wel betrokken blijft. Bijvoorbeeld als een kind een beslissing niet leuk heeft gevonden, de jeugdbeschermer het kind steunt na het maken van die beslissing. Dit geldt ook wanneer de jeugdbeschermer ingewikkelde keuzes maakt die later ongedaan moeten worden. Hoe ingewikkeld de situatie ook is, voor kinderen is betrokkenheid belangrijk. Dat je blijft, ook als je ‘fouten’ hebt gemaakt zoals deze participant omschrijft: “Ook in lastige periodes waar

samenwerking onder druk staat of de jeugdbeschermer niet een juiste beslissing had gemaakt. Samen terugblikken, op het mooie en moeilijke.” Door betrokken te blijven kan er herstel geboden worden na een lastige situatie. Hierin beschrijven de participanten dat het ook belangrijk is dat “toegeven dat een keuze soms de foute was”. Aanvullend wordt beschreven dat het belangrijk is dat de jeugdbeschermer open is over zijn positie, dat de jeugdbeschermer het soms ook ingewikkeld vindt en het even niet weet. Het is “belangrijk te erkennen dat het voor de jeugdbeschermer soms ook ingewikkeld is” en dat eigen gevoelens hierbij onder woorden worden gebracht, in lastige situaties en bij complexe beslissingen. Zo zijn werkrelaties te herstellen.

De relatie tussen het kind en de professional is belangrijk om het kind tot participatie te laten komen (Van Bijleveld et al., 2014). De jeugdbeschermers beschrijven hoe zij het een werkrelatie opbouwen met ene kind waardoor het makkelijker wordt voor een kind om zijn visie kenbaar te maken kenbaar te maken (Nikupeteri, 2024; CRC, 2009; Archard & Skivenes, 2009). Hierbij sluit de jeugdbeschermer aan op de behoefte van het kind door face-to-face contact en andere passende vormen van informele communicatie (Van Bijleveld et al., 2020; Cashmore, 2002; Dillon et al., 2016).

De werkrelatie met de ouders

Betekenisvolle participatie van kinderen wordt ook beïnvloed door de werkrelatie tussen de jeugdbeschermer en de ouders. Hierin speelt het vertrouwen dat de ouders hebben in de jeugdbeschermer een grote rol. Enerzijds omdat het vertrouwen van het kind vaak via de ouders gaat en dit is “de sleutel tot het contact met het kind”. Anderzijds, als de ouders wantrouwen hebben in de jeugdbeschermer, mag het kind vaak geen werkrelatie opbouwen met de jeugdbeschermer. “Mag het kind praten?”, is een veelgenoemde opmerking van de participanten. Kinderen worden in dit geval door de ouders niet in staat gesteld te participeren. Dit wordt ook genoemd met betrekking tot complexe echtscheidingssituaties, waarin kinderen tussen ouders in staan en het onduidelijk wordt wat de stem of visie van het kind is, of dat het ‘ingefluisterd’ is door ouders, of kinderen het gevoel hebben een bepaald antwoord te moeten geven. Er wordt omschreven dat kinderen vaak een verlengstuk zijn van de visie van de ene of de andere ouder. Eén participant beschrijft dat het van belang is de situatie te beschrijven waarin het kind klem zit, om op die wijze het kind te zien en te horen. Om tot participatie te komen, is er tijd nodig om vertrouwen te winnen bij de ouders. Een alternatief dat genoemd wordt in de interviews is het inzetten van een vertrouwenspersoon voor het kind individueel, als de jeugdbeschermer geen werkrelatie kan opbouwen. Wat aansluit bij het kinderrechtenverdrag, dat beschrijft dat kinderen ook gehoord kunnen worden door een vertegenwoordiger (CRC, 2009). Archard en Skiveness (2009) beschrijven in hun onderzoek dat het de professionals zijn die het idee hebben dat kinderen door omstandigheden niet in

staat zijn hun visie kenbaar te maken. Dit beïnvloedt de informatievoorziening naar het kind toe (Berrick et al., 2015) en tot hoeverre de mening van het kind wordt meegenomen (Van Bijleveld et al. 2015). Jensen en collega's (2020) beschrijven dat geloof wordt dat kinderen het slachtoffer zijn van de ouderlijke gebreken, waardoor er beslissingen worden gemaakt zonder dat de standpunt van het kind duidelijk is en de aandacht naar ouders gaat omdat die beter zijn hun behoeften onder woorden te brengen, waardoor het kind minder gehoord wordt (Jensen et al., 2020).

De werkrelatie binnen het professionele netwerk

De participanten beschrijven dat een goed professioneel netwerk, waar een gezamenlijke visie is op de wensen van het kind en wat nodig is, bijdraagt aan vertrouwen en betekenisvolle participatie van kinderen. Het is van belang dat alle leden van het professioneel netwerk om het kind heen zich verantwoordelijk voelen voor de participatie van kinderen in het hulpverleningsproces. De participanten beschrijven dat wantrouwen en het niet waar kunnen maken van wat is besproken, afdoet aan vertrouwen en daarmee de betrokkenheid van kinderen in besluitvorming.

Invloeden op de jeugdbeschermer

Er zijn ook externe invloeden op de jeugdbeschermer die belemmerend of helpend zijn in het vormgeven en faciliteren van betekenisvolle participatie. Deze gaan over de eigen kennis en vaardigheden zoals theoretische kennis, cultuursensitief kunnen werken en het kunnen reflecteren. Ook worden invloeden uit de eigen organisatie beschreven die effect hebben op het kunnen vormgeven van participatie.

Kennis. Om een werkrelatie op te bouwen en goed in contact te treden met het kind is volgens de participanten kennis nodig. De participanten beschrijven dat er kennis nodig is van kind- en gezinsproblematiek en de jeugdbescherming(sketen), over het praten met kinderen en het effect van praten met kinderen. Hierdoor kan de jeugdbeschermer goed met kinderen in gesprek komen. Volgens de participanten helpt deze kennis om beter uit te leggen wat de jeugdbeschermer komt doen en zijn ze hierdoor beter in staat om uitleg te geven over de situatie van het kind en het effect van onveiligheid op de ontwikkeling van het kind: "En als je dat met die kiezen tussen twee kwaden en dat zo theoretisch kan uitleggen. ... En dan kunnen we ook vanuit die patronen met focus echt aansluit en contact maken." De participanten omschrijven dat kennis en ervaring helpt om kinderen en ouders beter te kunnen informeren en te betrekken in het proces. Een participant beschrijft dat kennis bijdraagt aan het verminderen van handelingsverlegenheid en het beter gebruikmaken van de middelen om met kinderen te praten. Zo beschrijft een participant: "Dan wil ik me ook kundig genoeg voelen om daar wel wat nuttigs over te kunnen zeggen." Ten slotte helpt kennis om kinderen beter te

kunnen betrekken in de besluitvorming. Dit wordt beschreven in het onderzoek van Dillon en collega's (2016) die beschrijven dat professionals het moeilijk vinden om met kinderen te communiceren en dit een van de grootste barrières vormt tot participatie. Archard en Skiveness (2009) beschrijven dat kennis over het participatierecht nodig is om de vaardigheden die de professionals bezitten goed in te kunnen zetten.

Cultuursensitief werken. Twee participanten hebben het belang benadrukt om cultuursensitief te werken en hier kennis van te hebben als helpende factor. Een van deze participanten beschrijft dat dit belangrijk is zodat een kind keuzes leert maken in verbinding met zijn eigen culturele achtergrond. "Je versterkt ze op één punt, je mag ze versterken, maar in verbinding met waar ze vandaan komen". Deze participant beschrijft dat een eigen stem ontwikkelen haaks kan staan op een cultuur waar de gemeenschap belangrijker is dan het individu. Ze benoemt dat het belangrijk is het kind hierin te ondersteunen, begeleiden en uitleg te geven over de consequenties van bepaalde keuzes. Om hierop aan te sluiten is kennis nodig van verschillende culturen en weten hoe je eigen opvoeding voor effect heeft op het handelen van nu. Dit komt overeen met de theorie die omschrijft dat kinderen geïnformeerd moeten worden op een manier die bij hen aansluit, leeftijdsadequaat is, diversiteitsgevoelig is, volledig toegankelijk en afgestemd op de mogelijkheden van het kind en de omstandigheden waarin het opgroeit (Archard & Skivenes, 2009; CRC, 2009; Dillon et al., 2016; Pölkki et al., 2012).

Reflectie. Reflectie als vaardigheid van de jeugdbeschermer wordt omschreven als een helpende factor. Hiermee kan de jeugdbeschermer reflecteren op de eigen cirkel van invloed, weten wat hij wel en niet kan, wat hij nog dient te leren, hoe hij overkomt en wat de relatie is met een kind. Hierbij moet een jeugdbeschermer kunnen reflecteren op de eigen overtuigingen en soms de eigen wensen en keuzes loslaten. De participanten beschrijven dat een jeugdbeschermer flexibel moet zijn en kunnen verdragen dat een kind soms voor iets anders kiest. De jeugdbeschermer moet durven het kind te volgen en betrokken te blijven. Zo beschrijft een participant: *"Ik kan wel van alles willen, maar als een kind het niet wil dan gebeurt het niet"*.

Eigen houding. Ten slotte worden motivatie en nieuwsgierigheid als helpende factoren beschreven, *"Motivatatie mezelf te verdiepen en te zoeken naar alternatieve werkvormen"* en het eigen willen en beheersen van nieuwe werkvormen om beter met kinderen te leren praten. Er wordt beschreven dat handelingsverlegenheid afdoet aan de gesprekken met het kind en dat jeugdbeschermers dus moeten oefenen met deze nieuwe werkvormen. Hiervoor moeten jeugdbeschermers leren omgaan met hun eigen ongemak en creatief zijn. *"Wat wel een ding is, ja dat kan ik niet. Ik kan niet tekenen. Maar iedereen kan een rondje tekenen en iedereen kan een emotie tekenen of een smiley of wat dan ook. Dus iedereen kan het"*. De theorie beschrijft dat de vaardigheden van de professional een grote rol spelen in het

faciliteren van participatie en het communiceren met kinderen (Dillon et al., 2015). Uit het onderzoek van Archard en Skiveness (2009) komt echter dat professionals wel beschikken over de vaardigheden, maar zij onvoldoende kennis hebben over het recht op participatie, waardoor zij de vaardigheden niet op de juiste manier inzetten.

De invloed vanuit de eigen organisatie

De participanten beschrijven dat de eigen organisatie ondersteunt in betekenisvolle participatie door te zorgen voor een goede balans in de caseload, waardoor er voldoende tijd is om met het kind te spreken. Wel wordt genoemd dat rapportages en andere bureaucratie nog veel tijd innemen, wat ten koste gaat van het gesprek met het kind.

Tijd. Een aantal participanten beschrijven dat de computersystemen waar de jeugdbeschermers mee werken helpend zijn in het attenderen op het zien van het kind, waar andere participanten dit als bureaucratie en tijdrovend ervaren, wat afgaat van de tijd met het kind. Hierbij wordt ook beschreven dat "met ervaring het makkelijker wordt om de tijd goed in te delen en te weten hoe een jeugdbeschermer zijn tijd goed kan besteden" om alsnog toe te komen aan het gesprek met het kind.

Gesprek over participatie. De participanten omschrijven dat een ondersteunend team helpt om de aandacht te houden op het kind en door te vragen wat de mening is van het kind. De participanten beschrijven dat openheid in het team, elkaar wijzen op elkaars valkuilen en te bevragen waarom iets wel of niet wordt gedaan helpt om het kind centraal te stellen.

Vergroten kennis en vaardigheden. Het team ondersteunt ook in het vergroten van de vaardigheden van elkaar om beter met het kind in gesprek te komen. De organisatie ondersteunt ook door kennis uit te breiden met betrekking tot het praten met kinderen. De participanten benoemen dat ook de teamleider en gedragswetenschapper aansturen om het kind te betrekken en de vaardigheden te vergroten in de gesprekken met het kind.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was het onderzoeken wat de ervaringen van de jeugdbeschermers van Jeugdbescherming Gelderland zijn met betekenisvolle participatie van kinderen tijdens de besluitvorming. Hiervoor is het inzicht vergroot in wat de jeugdbeschermers verstaan onder betekenisvolle participatie, hoe zij vormgeven aan participatie in de praktijk en welke helpende en belemmerende factoren zij ervaren. Om deze vraag te beantwoorden zijn interviews afgenomen die geanalyseerd zijn aan de hand van het model van Betekenisvolle Participatie (Bouma, 2017; 2019).

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat alle participanten positief staan tegenover het betrekken van kinderen in besluitvorming, al beschrijven de participanten allen een andere definitie van het betekenisvol betrekken van kinderen en gaven een andere uitleg hoe ze vormgeven aan participatie. Voor sommige participanten was participatie het consulteren van de mening van het kind, waar een andere participant beschreef dat het doel van participeren is dat een kind om leert gaan met zijn of haar situatie. De verschillen in definities en uitvoering is in lijn met andere onderzoeken (Woodman et al., 2022; Bouma 2019; Rap et al., 2019; Jensen et al., 2020). De variatie in definities kan verklaard worden doordat professionals onvoldoende kennis hebben over participatie en hier beperkte training voor ontvangen (Diaz et al., 2019). Verschillende interpretaties van participatie toont aan dat er een noodzaak is om duidelijkheid te verschaffen aan professionals wat participatie inhoudt (Woodman et al., 2022). Participatie van belang is voor kind-gecentreerde zorg, het is belangrijk te begrijpen hoe een kind de wereld ziet en ruimte te geven hun behoeften en wensen aan te geven (Petintseva & Roose, 2020).

Ondanks de verschillende definities die de participanten hanteren van betekenisvolle participatie, waren er elementen van participatie die wel plek krijgen in de praktijk. Kinderen worden over een aantal zaken geïnformeerd, zoals de aanleiding van de betrokkenheid, de rol van de jeugdbescherming en de keuzes die gemaakt worden. De participanten beschrijven hoe ze kinderen horen, passende middelen zoeken om kinderen te horen en ze kinderen zich gehoord willen laten voelen. In lijn met andere onderzoeken ligt de nadruk van participatie voornamelijk bij het informeren en het horen van de mening van het kind ((Bouma; 2019; Kirka & Tamutiene, 2024; Gerds-Andresen & Hansen, 2021). Er wordt gevraagd naar de mening van het kind rond de besluitvorming, maar krijgt afhankelijk van de leeftijd invloed op dit besluit (Gerds-Andresen & Hansen, 2021; Bouma, 2019). Uiteindelijk is het de professional die een keuze maakt voor het kind. Dezelfde bevinding is gedaan door Woodman en collega's (2022), die beschrijven dat professionals het belangrijk vinden kinderen te betrekken, maar de mate van daadwerkelijke participatie niet verhoogt. Het weinige betrekken van kinderen kan verklaard worden door het kindbeeld van de professional (Wilson et al., 2020) die mogelijk bang is voor onrealistische wensen van het kind, voortkomend uit het idee dat kinderen de

situatie niet kunnen overzien en zich beperkt voelen door de verantwoordelijkheid het kind te moeten beschermen (Nikupeteri, 2024; Van Bijleveld et al., 2021).

De participanten beschrijven een aantal helpende en belemmerende factoren die invloed hebben op het faciliteren van participatie. Zoals het hebben van een positieve werkrelatie met het kind en ouders. In een werkrelatie waarin er sprake is van vertrouwen, betrouwbaarheid wederzijds respect en continuïteit hielp het de participanten om kinderen beter te horen en betrekken in besluitvoering. Eenzelfde bevinding is gedaan in het onderzoek van Tierney en collega's (2022) en Brummelaar en collega's (2018). Die beschrijven dat een positieve werkrelatie met kinderen en ouders helpend is en een negatieve relatie belemmerend is in het faciliteren van participatie. Ook Henriksen (2021) beschrijft dat kinderen een barrière ervaren naar jeugdbeschermers als ze een gebrek ervaren in de werkrelatie en er een tekort is aan continuïteit en vertrouwen.

In deze studie komt naar voren dat de eigen kennis en vaardigheden een rol spelen in het faciliteren van participatie. Met kennis worden diverse onderwerpen bedoeld, zoals kennis over het praten met kinderen van verschillende leeftijden, kennis over het participatierecht (Toros, 2021) en kennis over de effecten van de participatie van kinderen. Eenzelfde bevinding is gedaan in het onderzoek van Bouma (2019) zelf, die beschrijft dat professionals zich bekwaam willen voelen in het gesprek met het kind. Jensen en collega's beschrijven in hun onderzoek dat hoe jonger het kind is, hoe lastiger professionals het vinden om participatie te faciliteren en hoe ouder het kind des te meer beslisrecht een kind krijgt (Jensen et al., 2020). Professionals vinden het lastig kinderen te betrekken door communicatiemoeilijkheden wegens het ervaren van te weinig vaardigheden of zoekend zijn in hoe ze het best kunnen aansluiten om het kind te faciliteren in participatie (Tierney et al., 2022; Dillon et al., 2016).

Implicaties

Eerdere onderzoeken tonen aan dat professionals kinderen willen laten participeren, maar niet de kennis hebben over wat participatie inhoudt en hierdoor onvolledig zijn in het faciliteren van participatie (Rap et al., 2019; Jensen et al., 2020; Woodman et al., 2022). Door niet volledig te informeren en te betrekken mist de dialogische aard van betekenisvolle participatie. Participatie kan niet als een eenmalige gebeurtenis beschouwd worden, maar is een lopend proces opgebouwd door relaties van vertrouwen, begrip en het uiten van tegengestelde ideeën die kinderen mogelijk hebben. De stem van een kind is vaak ambivalent en aan verandering onderhevig, de stem ontwikkelt zich door onderhandeling en vergelijking met diens omgeving en acties gevolgd door reflectie. Hierom moet participatie gezien worden als een lopend proces (Shuttleworth, 2023). Dit vergroot artikel twaalf door te stellen dat kinderen ondersteuning nodig hebben om hun stem en visie te vormen, omdat volledig gevormde visies mogelijk nooit behaald worden (Shuttleworth, 2023).

In dit onderzoek komt naar voren dat leeftijd een reden is om participatie minder te faciliteren. De implicatie van toekennen aan competentie afhankelijk van de leeftijd van het kind, is dat de stem van het kind ten onrechte kan worden uitgesloten. Het risico bestaat dat er een willekeur kan ontstaan wanneer er wel zwaarte wordt toegekend aan de stem van het kind wanneer die, bij toeval, hetzelfde is als de jeugdbeschermer (Gerds-Andresen & Hansen, 2021).

Door het willen creëren van een veilige omgeving kan er snel informatie verzameld worden om keuzes te maken (Van Bijleveld, 2020). De implicatie hiervan is dat beperkte vragen kunnen leiden tot een eenzijdige relatie en het kind depriveren van het aangeven wat zij echt willen (Kirka & Tamutiene, 2024), terwijl kinderen een tijdsinvestering nodig hebben en wederkerige gesprekken (Strömpl & Luhamaa, 2020). In recent onderzoek van Van Bijleveld en collega's (2021) wordt duidelijk dat kinderen regie willen op de agenda, met wie ze willen spreken en op welke wijze. Dit vraagt van de professional een deel van hun macht over te dragen, zodat het kind kan beslissen hoe hun participatie eruit zal zien (Collins et al., 2021). Een andere verklaring dan het eerder beschreven kindbeeld van de jeugdbeschermer is dat jeugdbeschermers nog geen beschikking hebben over een passende assessment tool die de capaciteiten van de kinderen onderzoekt om ze te kunnen laten participeren (Henderson-Dekort, Smits & Bakel, 2021).

In dit onderzoek worden situaties omschreven die de jeugdbeschermers als belemmerend ervaren om participatie vorm te geven. Het meest genoemd zijn complexe echtscheidingssituaties waarin kinderen door loyaliteit geen stem hebben of kinderen zich in risicovolle situaties bevinden. Deze bevinding wordt ook beschreven in een onderzoek van Van Bijleveld en collega's (2021) die noemen dat een conflict in de loyaliteit effect heeft op het kunnen uitspreken doordat ouders kunnen domineren en de stem van het kind beïnvloeden. In het bijzonder wanneer een ouder niet eerlijk is, beperkt dit de mate waarin het kind open kan zijn of angstig is voor negatieve consequenties (Van Bijleveld et al., 2021). De professional moet omgaan met het spanningsveld van het gezag van ouders, onveiligheid in de context waarin het kind opgroeit en het participatierecht van kinderen. Maar ook de wensen van de kinderen zelf die in strijd kunnen zijn met hun eigen belangen op lange termijn (Van Bijleveld et al., 2015). De implicatie is dat kinderen mogelijk geen stem krijgen doordat deze door contextuele factoren niet meer meegewogen wordt. Dit kan verklaard worden doordat kinderen nog onvoldoende een passende plek hebben om te participeren. Er zou een beter begrip moeten komen over de specifieke context van het kind, hoe ze onderhandelen over hun leven en hun wensen. Onderzoek laat zien dat erkenning van deze variabelen verkregen kan worden door toegang te krijgen tot elk kind zijn eigen overtuigingen op wat die belangrijk vindt door methoden die passend bij hen zijn (Shuttleworth, 2023) en kinderen regie te geven over wanneer ze willen spreken, met wie en op welke wijze (Van Bijleveld et al., 2021). De literatuur

biedt geen handelingskader hoe om te gaan met participatie wanneer ouders door hun gezag participatie blokkeren.

Sterke punten

Een sterk punt van dit onderzoek is het grote aantal participanten wat meegedaan heeft aan het onderzoek waardoor er een grote gevarieerde dataset is verzameld. De gekozen methode sluit goed aan bij de vraag van het onderzoek. Dit omdat de reflexieve thematische analyse (TA) flexibel is in het gebruik van theorie, onderzoeksvraag, de wijze van data verzamelen en de grootte van de dataset. De TA heeft een breed toepassingsgebied. Het kan zowel inductief als deductief gebruikt worden om semantische en latente informatie te analyseren en is doel-gedreven. Het kan gebruikt worden om data te beschrijven, voor het in diepte analyseren van een dataset en betekenis vinden over de hele dataset. Deze methode sluit goed aan bij dit onderzoek dat breed en explorerend van aard is. Door het toepassen van deze methode konden zowel de semantische als latente data geanalyseerd worden, waarbij ook de extra data een plek kregen.

Een tweede sterk punt is dat de kwalitatieve methode reflectieve thematische analyse flexibel is en goed in het gebruik om fenomenen in een dataset te onderzoeken. Het kan in diepte informatie onderzoeken en onderzoekt verschillen en overeenkomsten in de data en kan onvoorziene ideeën genereren, waardoor er ook plaats was voor nieuwe ideeën, zoals het thema gehoord voelen.

Een derde sterk punt is dat de thematische analyse zoals omschreven door Braun en Clarke (2022) een rigoureuze en systematische betrokkenheid met de data vereist, wat het mogelijk maakt om een sterke analyse te maken die onafhankelijk is van een vooraf bepaald theoretisch kader, grounded theory of cluster van andere onderzoeksdesigns.

Beperkingen

Een zwak punt van dit onderzoek en het gebruik van de thematische analyse als methode is dat de analytische sterkte afhangt van de onderzoeker. Gezien de onervarenheid van de onderzoeker zal het onderzoek qua analytische sterkte minder zijn in vergelijking met iemand die veel ervaring heeft met het doen van (kwalitatief) onderzoek.

Een mogelijk ander zwak punt is het risico op subjectiviteit. Hoewel Braun en Clarke (2022) omschrijven dat subjectiviteit juist een belangrijk onderdeel is van de thematische analyse en de subjectiviteit gebruikt wordt om de analytische sterkte te verhogen, kan het in de ogen van onderzoekers gezien worden als subjectief en hiermee minder betrouwbaar.

Een derde beperking van dit onderzoek en kwalitatief onderzoek in zijn geheel is dat de uitkomsten van kwalitatief onderzoek niet gegeneraliseerd kunnen worden en er geen claims over betrouwbaarheid en validiteit kunnen worden gedaan. Alleen dat dit de uitkomsten waren voor dit onderzoek, op basis van deze dataset.

Ten slotte heeft de steekproef effect op de data van dit onderzoek. De steekproef kan een vertekend beeld geven van de data omdat het een gemakssteekproef was en hiermee kunnen de participanten die zich hebben opgegeven voor dit onderzoek meer affiniteit kunnen voelen met betekenisvolle participatie of het betrekken van kinderen in de uitvoering tijdens een OTS. Er kan hierdoor een positiever beeld zijn ontstaan dan wanneer er een a-selecte steekproef was geweest.

Aanbevelingen

In het onderzoek wordt duidelijk dat er diverse definities zijn voor participatie en participatie verschillend wordt gebruikt in de praktijk, wat mogelijk te verklaren is doordat betekenisvolle participatie nog niet is opgenomen in het beleid (Kosher & Ben-Arieh, 2019). Van groot belang is dat de organisatie onderzoekt of betekenisvolle participatie een plek heeft binnen het beleid zodat professionals de juiste ondersteuning en opleiding krijgen (Toros 2021; Josher & Ben-Arieh, 2019). Hierom is de aanbeveling om betekenisvolle participatie en het participatierecht in beleid te implementeren.

Ook in deze studie wordt duidelijk dat het faciliteren van participatie complex is, in het bijzonder wanneer er te weinig kennis is van participatie, hoe dit zich verhoudt tot de rechten van het kind (Van Bijleveld, 2020) en hoe deze samenwerking met kinderen vorm te geven. Van Bijleveld en collega's (2020) beschrijven in hun onderzoek dat jeugdbeschermers moeten weten wat participatie betekent, waarom het belangrijk is, hoe het te introduceren bij kinderen en ouders en wat ze moeten doen om participatie te faciliteren, in het bijzonder in de setting van de jeugdbescherming. Wilson en collega's (2020) beschrijven het belang dat professionals begrijpen welke emotionele en psychologische veiligheid kinderen nodig hebben om te openbaren wat ze willen vertellen en benadrukt de noodzaak van training van professionals in het praten met kinderen. De aanbeveling aan de praktijk is om een training te implementeren in het scholingsaanbod over betekenisvolle participatie en de effecten van participatie op de ontwikkeling van kinderen.

In zowel de literatuur als in deze studie wordt leeftijd benoemd als reden om een kind wel of niet te laten participeren. De literatuur beschrijft dat het kindbeeld van de professional van grote invloed is in de mate of en hoe kinderen gefaciliteerd worden in hun recht om te participeren. Deze professionele en culturele ideeën (Nolas, 2015) zijn belangrijk te bespreken binnen de organisatie en te evalueren. Het advies is om in kleine verbanden te spreken over hoe er gekeken wordt naar leeftijd en de mogelijkheden van kinderen in het kader van betekenisvolle participatie.

Ten slotte is duidelijk geworden in zowel de literatuur als in deze studie dat professionals een groot belang hechten aan het betrekken van kinderen, maar vaak niet weten hoe. Er worden geen situaties en best practices gegeven in de wetenschap waar de praktijk

van kan leren. Een onderzoek naar practices om kinderen te betrekken in besluitvorming is van groot belang.

Conclusie

Op basis van de bevindingen in dit onderzoek wordt duidelijk dat de participanten kinderen willen faciliteren in participatie, maar betekenisvolle participatie nog beter geïmplementeerd moet worden in de organisatie om dit goed vorm te geven. Duidelijk wordt dat de kinderen voornamelijk geïnformeerd en gehoord worden. Het beter betrekken van kinderen bij besluitvorming kan hun rechtspositie versterkt worden en kunnen zij beter beschermd worden door de jeugdbeschermer.

In lijn met andere onderzoeken willen de participanten meer kennis over het goed betrekken van kinderen, de effecten van participatie op de ontwikkeling van kinderen en opgeleid worden in het praten met kinderen. Dit om zich bekwaam te voelen in het werken en praten met kinderen. Om participatie te faciliteren wordt er gewerkt aan een werkrelatie met het kind, op basis van vertrouwen en betrouwbaarheid en worden diverse werksoorten gezocht om goed aan te sluiten bij het kind. Ten slotte wordt duidelijk dat er een aantal andere factoren participatie belemmeren dan wel helpend zijn om participatie te faciliteren. Hierin spelen de eigen overtuigingen van de participanten een rol ten aanzien van wat kinderen kunnen. Maar ook een gevoel van noodzaak om te handelen bij onveilige situaties of door ouders niet met kinderen mogen praten. Binnen de eigen organisatie wordt genoemd dat tijdsdruk een rol speelt, in welke mate participatie op de agenda staat en hoeverre kennis en vaardigheden vergroot worden.

Deze studie draagt bij aan de body of knowledge over wat jeugdbeschermers weten over participatie, hoe zij naar participatie kijken en welke factoren belemmerend en helpend werken in het faciliteren van kinderen in betekenisvolle participatie.

Referenties

- Abela, A., Devaney, C., Heggem Kojan, B., Kotzeva, T., Arsic, J., & Wilson, S. (2024). The meaningful participation of children in matters that affect them: Child participation in the context of child protection across five European countries. *Children and Youth Services Review*, 163. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107746>
- Archard, D., & Skivenes, M. (2009). Hearing the child. *Child & Family Social Work*, 14(4), 391– 399. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00606.x>
- Bezemer, M. (2016, December 13). "Kinderen willen aandacht, geen spullen." *Trouw*. <https://www.trouw.nl/nieuws/kinderen-willen-aandacht-geen-spullen~b5df146c/?referrer=https://www.google.com/>
- Berrick, J.D., Dickens, D., Pösö, T., & Skivenes, M. (2015). Children's involvement in care-order decision-making: A cross-country analysis. *Child Abuse & Neglect*, 49, 128-141. doi: 128-141. 10.1016/j.chiabu.2015.07.001
- Brandsma-van Bijleveld, G. G., Dedding, C. W. M., & Bunders-Aelen, J. G. F. (2014). Seeing eye to eye or not? *Children and Youth Services Review*, 47(3), 253-259. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.09.018>
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A Practical Guide*. Sage Publications Limited.
- Brummelaar, M. D. C., Harder, A. T., Kalverboer, M. E., Post, W. J., & Knorth, E. J. (2018). Participation of youth in decision-making procedures during residential care: A narrative review. *Child & Family Social Work*, 23(1), 33–44. <https://doi.org/10.1111/cfs.12381>
- Bouma, H., Grietens, H., Knorth, E., & López, L., Mónica. (2017). *Betekenisvolle participatie van kinderen in de jeugdbescherming: inzicht in het concept en de verankering in het Nederlandse jeugdbeschermingsbeleid*. University of Groningen, Department of Special Needs Education and Youth Care. February 28, 2024
- Bouma, H., Grietens, H., & Knorth, E. J. (2019). *Taking the child's perspective : exploring children's needs and participation in the dutch child protection system* (dissertation). Rijksuniversiteit Groningen.
- Cashmore, J. (2002). Promoting the participation of children and young people in care. *Child Abuse & Neglect*, 26(8), 837–47
- Cossar, J., Brandon, M., and Jordan, P. (2016) 'You've got to trust her and she's got to trust you': children's views on participation in the child protection system. *Child & Family Social Work*, 21 103–112.doi: 10.1111/cfs.12115.

- Cudjoe, E., Abdullah, A., & Chua, A. A. (2020). Children's Participation in Child Protection Practice in Ghana: Practitioners' Recommendations for Practice. *Journal of Social Service Research*, 46(4), 462–474. <https://doi.org/10.1080/01488376.2019.1596196>
- CRC [Committee on the Rights of the Child] (2009). *General comment no. 12. The right of the child to be heard*. Geneva: United Nations.
- Dillon, J., Greenop, D., & Hills, M. (2016). Participation in child protection: A small-scale qualitative study. *Qualitative Social Work*, 15(1), 70-85.
- Ellingsen I.T., Studsrod I., & Munoz-Guzman C. (2019). The child, the parents, the family and the state - Chile and Norway compared. *Journal of Comparative Social Work*, 14(1), 1–22. <https://doi.org/10.31265/jcsw.v14.i1.234>
- Gartland, D., Riggs, E., Muyeen, S., Giallo, R., Afifi, T. O., MacMillan, H., Herrman, H., Bulford, E., & Brown, S. J. (2019). What factors are associated with resilient outcomes in children exposed to social adversity? A systematic review. *BMJ Open*, 9(4). <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-024870>
- Gerdtz-Andresen, T., & Aarum Hansen, H. (2021). How the child's views is weighted in care order proceedings. *Children and Youth Services Review*, 129. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106179>
- Harkin, J.-a., Stafford, L., & Leggatt-Cook, C. (2020). Influences on children's voices in family support services: Practitioner perspectives. *Child & Family Social Work*, 25(4), 955–963. <https://doi.org/10.1111/cfs.12781>
- Healy, K., & Darlington, Y. (2009). Service user participation in diverse child protection contexts: principles for practice. *Child & Family Social Work*, 14(4), 420–430. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00613.x>
- Henderson-Dekort, E., Smits, V., & van Bakel, H. (2021). The Meaningful Participation and Complex Capacities of Children in Family Law: Based on Transdisciplinary Perspectives and Articles of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *The International Journal of Children's Rights*, 29(1), 78-98. <https://doi.org/10.1163/15718182-29010004>
- Henriksen, A.-K. (2022). "It's my life they are talking about" – On children's participation in decision-making for secure placement. *Qualitative Social Work*, 21(4), 783–799. <https://doi.org/10.1177/14733250211036173>
- Heimer, M. & Palme, J. (2016). Rethinking child policy post-UN Convention on the Rights of the Child: Vulnerable children's welfare in Sweden. *Journal of Social Policy*, 45(3), 435-452. doi: 10.1017/S0047279415000744
- Jensen, I. B., Studsrød, I., & Ellingsen, I. T. (2020). Child protection social workers' constructions of children and childhood: An integrative review. *Child & Family Social Work*, 25, 83–96. <https://doi.org/10.1111/cfs.12720>

- Kallio, H., Pietilä, A.-M., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of Advanced Nursing*, 72(12), 2954– 2965.
<https://doi.org/10.1111/jan.13031>
- Kennan, D., Brady, B., & Forkan, C. (2019). Space, Voice, Audience and Influence: The Lundy Model of Participation (2007) in Child Welfare Practice. *Practice*, 31(3), 205–218.
<https://doi.org/10.1080/09503153.2018.1483494>
- Kinderrechten door de jaren heen*. (2020, November 12). Kinderrechten.
<https://www.kinderrechten.nl/geschiedenis/>
- Kinderrechtenverdrag in de praktijk. Handleiding voor de jeugdprofessionals*.
 [Convention of the rights of the child in practice: Guideline for the professional].
- Kirka, V., & Tamutienė, I. (2023). Exploring child participation in protecting them from maltreatment: Lithuanian insights. *Children and Youth Services Review*, 152.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107080>
- Kosher, H., & Ben-Arieh, A. (2020). Children's participation: A new role for children in the field of child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 110(Pt 1), 104429.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104429>
- Križ, K., & Skivenes, M. (2015). Child welfare workers' perceptions of children's participation: a comparative study of England, Norway and the USA (California). *Child & Family Social Work*, 22, 11–22. <https://doi.org/10.1111/cfs.12224>
- Kriz, K., & Roundtree-Swain, D. (2017). "We are merchandise on a conveyer belt": How young adults in the public child protection system perceive their participation in decisions about their care. *Children and Youth Services Review*, 78, 32–40. doi:10.1016/j.childyouth.2017.05.001
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, September 28).
Gecertificeerde instellingen (jeugd). Onveilig Thuis | Regelhulp - Ministerie Van VWS. <https://www.regelhulp.nl/onderwerpen/ingrijpen-bij-gezinsproblemen/gecertificeerde-instelling>
- Nikupeteri, A. (2024). Finnish professionals' views on the position and agency of children in helping processes concerning cases of post-separation parental stalking and coercive control: A child's right perspective. *Children and Youth Services Review*, 164.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107862>
- Nolas, S.-M. (2015). Children's Participation, Childhood Publics and Social Change: A Review. *Children & Society*, 29(2), 157–167. <https://doi.org/10.1111/chso.12108>
- Nylund, A. (2020). Children's Right to Participate in Decision-Making in Norway: Paternalism and Autonomy. In A. Nylund, T. Haugli, R. Sigurdson, & L. R. L. Bendiksen (Eds.), *Children's Constitutional Rights in the Nordic Countries* (pp. 201–224). Brill.

<http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv2gjwv97.16>

- Oppenheim-Weller, S., Schwartz, E., & Ben-Arieh, A. (2017). Child involvement in treatment planning and assessment in Israel. *Child & Family Social Work*, 22(3), 1302–1312. <https://doi.org/10.1111/cfs.12347>
- Petintseva, O., & Roose, R. (2020). *Jongerenparticipatie: over doelen, middelen en stokpaardjes*. *PANOPTICON*, 41(1), 54–68.
- Pölkki, P., Vornanen, R., Pursiainen, M., & Riikonen, M. (2012). Children's participation in child-protection processes as experienced by foster children and social workers. *Child Care in Practice*, 18(2), 107-125.
- Rap, S. (2023). Participatie in het jeugdstrafrecht: in hoeverre ervaren jongeren procedurele rechtvaardigheid? *Tijdschrift Voor Criminologie*, 65(1-2), 68–86. <https://doi.org/10.5553/TvC/0165182X2023065001004>
- Roberts, R. (2020). Qualitative Interview Questions: Guidance for Novice Researchers. *The Qualitative Report*. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2020.4640>
- Sanders, R., & Mace, S. (2006). Agency policy and the participation of children and young people in the child protection process. *Child Abuse Review*, 15(2), 89– 109. <https://doi.org/10.1002/car.927>
- Shuttleworth, P. D. (2023). What matters for child participation - The role of valuation-based dialogical participation for children living in kinship care in England. *Children and Youth Services Review*, 149. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.106959>
- Sim, J., Saunders, B., Waterfield, J., & Kingstone, T. (2018). Can Sample Size in Qualitative Research Be Determined a Priori? *International Journal of Social Research Methodology*, 21(5), 619–634.
- Stafford, L., Harkin, J.-A., Rolfe, A., Burton, J., & Morley, C. (2021). Why having a voice is important to children who are involved in family support services. *Child Abuse & Neglect*, 115, 104987. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.104987>
- Strömpl, J., & Luhamaa, K. (2020). Child participation in child welfare removals through the looking glass: Estonian children's and professionals' perspectives compared. *Children and Youth Services Review*, 118. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105421>
- Tierney, E., Rodriguez, L., Kennan, D., Devaney, C., Brady, B., Canavan, J., Forkan, C., Cassidy, A., Malone, P., & McGregor, C. (2022). Children's participation in practice: comparing the views of managers and practitioners in an early intervention and prevention programme. *Journal of Children's Services*, 17(1), 73–93.
- Toros, K. (2021). Children's Participation in Decision Making From Child Welfare Workers' Perspectives: A Systematic Review. *Research on Social Work Practice*, 31(4), 367–374. <https://doi.org/10.1177/1049731520984844>

- Van Bijleveld, G.G., Dedding, C.W.M., & Bunders-Aelen, J.F.G. (2014). Seeing eye to eye or not? Young people's and child protection worker's perspectives on children's participation within the Dutch child protection and welfare services. *Children and Youth Services Review*, 47, 253-259. doi:10.1016/j.childyouth.2014.09.018
- Van Bijleveld, G.G., Dedding, C.W.M., & Bunders-Aelen, J.F.G. (2015). Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: a state-of-the-art review. *Child & Family Social Work*, 20, 129-138. doi: 129-138. doi:10.1111/cfs.12082
- Van Bijleveld, G. G., Bunders-Aelen, J. F. G., & Dedding, C. W. M. (2020). Exploring the essence of enabling child participation within child protection services. *Child & Family Social Work*, 25(2), 286–293. <https://doi.org/10.1111/cfs.12684>
- van Bijleveld, G. G., de Vetten, M., & Dedding, C. W. (2021). Co-creating participation tools with children within child protection services: What lessons we can learn from the children. *ActionResearch*, 19(4), 693–709. <https://doi.org/10.1177/1476750319899715>
- Vis, S. A., Holtan, A., & Thomas, N. (2012). *Obstacles for child participation in care-and protection cases—why Norwegian social workers find it difficult*. *Child Abuse Review*, 21(1), 7–23. <https://doi.org/10.1002/car.1155>
- Vis, S. A., Strandbu, A., Holtan, A., & Thomas, N. (2011). Participation and health - a research review of child participation in planning and decision-making. *Child & Family Social Work*, 16(3), 325–335. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00743.x>
- Wilson, S., Hean, S., Abebe, T., & Heaslip, V. (2020). Children's experiences with Child Protection Services: A synthesis of qualitative evidence. *Children and Youth Services Review*, 113. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104974>
- Woodman, E., Roche, S., McArthur, M., & Moore, T. (2018). Child protection practitioners: Including children in decision making. *Child & Family Social Work*, 23(3), 475–484. <https://doi.org/10.1111/cfs.12439>
- Woodman, E., Roche, S., & McArthur, M. (2022). Children's participation in child protection—How do practitioners understand children's participation in practice? <https://doi.org/10.1111/cfs.12947>
- Woolfson, R.C., Heffernan, E., Paul, M., & Brown, M. (2010). Young people's views of the child protection system in Scotland. *British Journal of Social Work*, 40, 2069-2085.
- Witte, S., Lopez Lopez, M., & Baldwin, H. (2020). The voice of the child in child protection decision-making: A cross-country comparison of policy and practice in England, Germany, and the Netherlands. In J. Fluke, M. López López, R.

Benbenishty, E. J. Knorth, & D. Baumann (Eds.), *Decision Making and Judgement in Child Welfare and Protection: Theory, Research, and Practice* (pp. 263-280). Oxford University Press.

<https://doi.org/10.1093/oso/9780190059538.003.0012>

Zeijlmans, K., López López, M., Grietens, H., & Knorth, E. J. (2019). Participation of Children, Birth Parents and Foster Carers in the Matching Decision. Paternalism or Partnership? *Child Abuse Review*, 28(2), 139–151. <https://doi.org/10.1002/car.2544>